

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra právních oborů, řízení a ekonomiky

Bakalářská práce

Sociální aspekty nepodmíněného základního příjmu

Vypracoval: Kateřina Tichá
Vedoucí práce: PhDr. Lenka Rosková

České Budějovice 2016

Abstrakt

Bakalářská práce nese název *Sociální aspekty nepodmíněného základního příjmu*. Cílem práce bylo zmapovat sociální aspekty a problematiku nepodmíněného základního příjmu. Práce je teoretická a je rozdělena do 4 částí.

První část bakalářské práce uvádí konceptuální vymezení nepodmíněného základního příjmu a představuje, jaké jsou jeho možné definice, jak se myšlenka nepodmíněného základního příjmu vyvíjela v historii a jaké postavení má tento koncept v současnosti. Také popisuje problematiku jeho financování.

Druhá část zahrnuje pojetí nepodmíněného základního příjmu ve světě, respektive ve vybraných zemích. Představuje fungování nepodmíněného základního příjmu v jediném státu na světě, a to na Aljašce.

Třetí část se věnuje konceptu nepodmíněného základního příjmu v České Republice.

Čtvrtá, nejrozsáhlejší část, se zaměřuje na sociální aspekty nepodmíněného sociálního příjmu. Představuje jeho možný dopad na snížení chudoby a sociální nerovnosti a popisuje, jaký by měl vliv na pojetí svobody a rovnosti. Dále uvádí jeho předpokládané dopady na trh práce, a zda by měl nějaký vliv na postavení žen v domácnosti i ve společnosti. Částečně se ještě věnuje tématu migrace a také životního prostředí v souvislosti s nepodmíněným základním příjmem. V závěru jsou uvedeny některé výsledky z průzkumu, který proběhl v Evropské unii a byl zaměřen na názory občanů Evropské unie na koncept nepodmíněného základního příjmu.

Zpracovaná BP může sloužit jako informační materiál o principu nepodmíněného základního příjmu pro širokou veřejnost a dále jako zpětná vazba aktivitě za nepodmíněný základní příjem.

Klíčová slova: chudoba, nepodmíněný základní příjem, svoboda, základní příjem

Abstract

The name of this bachelor thesis is *Social aspects of universal basic income*. The aim of this thesis is to identify social aspects and issues of universal basic income. Thesis is designed mostly on the theoretical basis and it is comprised of four parts.

The first part of this thesis introduces conceptual issues of universal basic income as well as it defines it. Furthermore, it shows the basis of universal basic income and its evolution until contemporary form and status in the social system. It also shows possible ways of funding it.

The second part includes concepts of universal basic income in certain countries from all over the world and especially presents the case of Alaska, where the universal basic income is implemented.

The third part introduces the concept of universal basic income in Czech Republic.

The fourth part, the largest one, aims on the social aspects of the universal basic income. It presents possible influence of the universal basic income on the devaluation of the poverty level, social inequality and describes possible influence on the augmentation of social equality and the level of freedom. Furthermore, it presents assumed impacts on the labour market and the possibility to influence the position of women in the household and the society in general. It partly pursues the topics of migration and environment in the context of universal basic income.

The conclusion contains several research outcomes from the survey made by the European Union on the universal basic income topic and its possible concept.

This bachelor thesis may serve as an informational resource concerning the principle of the universal basic income and as a feedback for certain activities related with the topic of universal basic income.

Keywords: poverty, universal basic income, freedom, basic income

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. 8. 2016

.....

Kateřina Tichá

Poděkování

Tímto způsobem bych chtěla velmi poděkovat vedoucí práce PhDr. Lence Roskové za odborné vedení, rady a připomínky, které mi věnovala a také za trpělivý a vstřícný přístup. Dále bych chtěla poděkovat svojí rodině za podporu během celého studia.

Obsah

1. Úvod	8
2. Konceptuální vymezení	10
2.1 Definice.....	10
2.2 Historie.....	11
2.3 Současnost	13
2.4 Financování.....	18
3. Nepodmíněný základní příjem ve světě	20
3.1 Evropa.....	20
3.1.1 Švýcarsko	21
3.1.2 Finsko	22
3.1.3 Nizozemsko	23
3.2 Aljaška	23
3.3 Další státy	26
3.3.1 Namibie, Afrika.....	26
3.3.2 Uganda, Afrika	28
3.3.3 Madhjadpradéš, Indie	28
3.3.4 Írán.....	29
3.3.5 Kanada.....	30
4. Nepodmíněný základní příjem v ČR	31
5. Sociální aspekty.....	33
5.1 Chudoba a sociální nerovnost	34
5.2 Svoboda a rovnost.....	36
5.3 Trh práce	37
5.3.1 Dekomodifikace práce.....	37
5.3.2 Vyjednávací potenciál zaměstnanců.....	37
5.3.3 Placená práce a podnikání	38
5.3.4 Dobrovolnické a domácí práce	39
5.4 Postavení žen	40

5.5 Migrace z chudých zemí	41
5.6 Životní prostředí	43
5.7 Průzkum v EU.....	43
5.7.1 Důvody pro zavedení nepodmíněného základního příjmu.....	44
5.7.2 Důvody proti zavedení nepodmíněného základního příjmu.....	45
5.7.3 Vztah nepodmíněného základního příjmu a práce	46
6. Závěr.....	47
7. Seznam informačních zdrojů	49

1. Úvod

Tato práce je zaměřena na sociální aspekty nepodmíněného základního příjmu. Nepodmíněný základní příjem je myšlenka, která je stará desítky let. V posledních letech je toto téma aktuální více než kdy jindy. Konceptem nepodmíněného základního příjmu se v dnešní době zabývá nespočet filozofů, politiků a ekonomů po celém světě. Přesto stále mnoho lidí tuto myšlenku ani nezná. Konkrétně v České republice není široká veřejnost s touto myšlenkou příliš seznámena. Pro spoustu lidí, kteří o nepodmíněném základním příjmu již slyšeli, je myšlenka příliš kontroverzní a mnozí z nich tento koncept zavrhnou ještě dříve, než se s ním stihnou seznámit podrobněji. Stejně tak i v politických a filozofických kruzích je mnoho zastánců i odpůrců.

Nepodmíněný základní příjem je navrhovaný systém sociálního zabezpečení, při kterém by všem jednotlivcům byl vyplácen příjem ve stejné výši bez toho, aby byly na člověka a jeho způsob života kladeny jakékoliv další podmínky. Je to myšlenka, jak zajistit základní potřeby všem lidem.

Tato idea vyvolává velmi mnoho otázek. Lze na ni také nahlížet ze všech možných pohledů – z filozofického, ekonomického, právního a dále. V naší práci se pokusíme podrobněji zmapovat otázky týkající se sociálních aspektů nepodmíněného základního příjmu, což je také cílem práce. Práce je rozdělena do čtyř kapitol.

V první kapitole přiblížíme konceptuální vymezení nepodmíněného základního příjmu. Cílem této kapitoly je představit jeho možné definice a poskytnout ucelený rámec toho, jak idea základního nepodmíněného příjmu vznikla. Dále nastíníme, jakou roli má tato myšlenka v současnosti a také problematiku jejího financování.

Druhá kapitola je zaměřena na koncept nepodmíněného základního příjmu v celém světě. V rámci této kapitoly si popíšeme několik konkrétních států a měst, jež jsou s konceptem nějakým způsobem spojeny, zejména pak stát Aljaška.

Třetí kapitola krátce popisuje postavení nepodmíněného základního příjmu v České republice.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na hlavní téma naší práce, a to na sociální aspekty nepodmíněného základního příjmu. Je koncept nepodmíněného základního příjmu

spravedlivý? Jak velký dopad by měl na snížení chudoby? Nepřestali by lidé chodit do práce? Změní nepodmíněný základní příjem postavení žen? Jaký vliv by měl na emigraci do zemí, které by ho zavedly? Tyto a další otázky se pokusíme zodpovědět v této poslední kapitole. V závěru kapitoly je zahrnut ještě průzkum ohledně toho, co si občané Evropské unie myslí o nepodmíněném základním příjmu.

2. Konceptuální vymezení

V této kapitole si nejprve objasníme, co vlastně nepodmíněný základní příjem je a představíme si několik jeho možných definic. V další části se podíváme na relativně dlouhou historii této myšlenky. Poté si přiblížíme koncept nepodmíněného základního příjmu v současnosti a nakonec problematiku jeho financování.

2.1 Definice

Světová organizace *Basic Income Earth Network (BIEN)* definuje základní nepodmíněný příjem jako příjem, který je nepodmíněně a individuálně garantován všem osobám, bez potřeby dokládání prostředků nebo vykonávání práce. Jedná se o záruku minimálního příjmu, která se od těch, které v současnosti existují v různých evropských zemích, liší ve třech důležitých věcech. Nepodmíněný základní příjem tedy je:

- vyplácen jednotlivcům a nikoli domácnostem,
- vyplácen bez ohledu na další zdroje příjmu,
- vyplácen, aniž by se současně vyžadovalo vykonávání jakékoliv práce nebo ochota přijmout nabízené zaměstnání (Basic Income Earth Network).

Definici základního nepodmíněného příjmu zformulovalo samozřejmě již několik autorů, sociologů či politiků. Jedním z nich je i Daniel Raventós, španělský ekonom, univerzitní profesor a autor knihy *Materiální podmínky svobody* (2014). V této knize uvádí výstižnou definici nepodmíněného základního příjmu: „*Základní příjem je takový příjem, který stát vyplácí každému plnoprávnímu členovi společnosti nebo v ní trvale usazenému jednotlivci, a to i tehdy, pokud nechce vykonávat placenou práci, přičemž se nebere v úvahu, zda jde o bohatého či chudého, nebo – jinak řečeno – nezávisle*

na tom, jaké jsou jeho případné další zdroje příjmu, a bez ohledu na to, s kým žije ve společné domácnosti“ (Raventós, 2014, s. 28).

Základní nepodmíněný příjem lze dále popsat pomocí jeho čtyř vlastností, kterými jsou všeobecnost, individualita, nepodmíněnost a také dostatečná výše. Všeobecnost je zde ve smyslu, že na základní příjem by měl nárok každý bez ohledu na věk, zaměstnání či původ. Individualita by příjem zajistila každému jedinci, aniž by se musely zjišťovat jeho rodinné poměry apod. a zároveň také znamená, že záleží pouze na jedinci, jak peníze využije. Nepodmíněnost základní příjmu garantuje jedinci příjem na základě lidského práva. Výše základního nepodmíněného příjmu by měla být stanovena tak, aby jedinci i společnosti zajistila životní úroveň, která bude v souladu se standardy daného státu (Iniciativa evropských občanů za nepodmíněný základní příjem, 2013).

Daniel Raventós dále uvádí definici, kterou publikoval společně se dvěma dalšími autory. Podle nich, by základní příjem jako takový *„byl ve skutečnosti vyplácen bez ohledu na pohlaví, k němuž člověk patří, nezávisle na úrovni příjmů, které člověk pobírá, nezávisle na náboženském vyznání, k němuž se člověk hlásí, a nezávisle na sexuální orientaci, kterou člověk má“ (Raventós, 2014, s. 30).*

Pokud bychom chtěli nepodmíněný základní příjem definovat co nejjednodušeji, jde v podstatě o to, že by každý občan určitého státu dostával stejnou peněžní částku jako základní příjem bez ohledu na cokoliv. Byl by pojat jako jedno z občanských práv, tudíž by nemohl být čímkoliv podmíněn.

2.2 Historie

V minulých stoletích se idea nepodmíněného základního příjmu objevovala vcelku často. Jeho myšlenka je mnohem starší, než bychom předpokládali a sahá do velmi vzdálené historie. Zmínku lze najít například již ve slavném díle *Utopie* Thomase Mora (1478-1535). Také proto tento koncept mnoho kritiků nazývá *utopii* i v současnosti.

Prapůvod myšlenky je spatřován již v 18. století. Důležitým dílem v historii, ve kterém je možné najít koncept podobný nepodmíněnému základnímu příjmu, je dílo *Agrarian Justice*. Kniha byla vydána v roce 1796 a napsal ji Thomas Paine (1737-1809), spisovatel, filozof a revolucionář z Anglie (History, ©2016). Dílo vyzývá k pozemkové reformě a díky ideje, kterou Thomas Paine v této knize zformuloval, je v mnoha publikacích a člancích, které pojednávají o nepodmíněném základním příjmu, uváděn jako první, kdo přišel s myšlenkou základního příjmu. „*Vytvořit národní fond, ze kterého by se vyplácela každému člověku, který dovršil jednadvaceti let, částka patnácti liber šterlingů, jako kompenzace za ztrátu svého přirozeného dědictví dědictví v důsledku zavedení systému soukromého vlastnictví půdy. A také celoživotní částka deseti liber ročně každému žijícímu člověku, který dosáhl věku padesáti let a více a také všem dalším, kteří tohoto věku dosáhnou (...) Navrhuje se, aby platby, které byly uvedeny, byly vypláceny každé osobě, ať bohaté či chudé. Je to nejlepší způsob, jak zabránit nespravedlivým rozdílům*“.

Od této doby můžeme nalézt spoustu autorů, kteří se zabývali myšlenkou základního příjmu, každý samozřejmě svým způsobem. Mezi nimi můžeme zmínit známé osobnosti jako například Thomase Spenceho, Charlese Fouriera a Herberta Spencera (Raventós, 2014).

Dalším důležitým filozofem, kterého můžeme spojit s myšlenkou základního příjmu je Bertrand Russell (1872-1970), který napsal: „*Jistá úroveň příjmu, dostatečná na nejzákladnější potřeby, by měla být zajištěna pro všechny, ať pracují či nikoli, a vyšší příjem by měl být vyplácen těm, kteří jsou ochotni zapojit se do nějaké práce, kterou společnost považuje za užitečnou. Na tomto základě můžeme dále stavět*“ (Basic Income Guarantee).

Dále můžeme zmínit známá jména mezi ekonomy jako například James Meade (1907-1995) nebo James Tobin (1918-2002), oba jsou nositeli Nobelovy ceny za ekonomii.

Roku 1984 byla skupinou vědců a odborářů blízkých katolické univerzitě v Lovani s názvem *Společenství Charlese Fouriera* představena studie s originálním názvem

L'Allocation universelle (Základní příjem). V roce 1986 byl na Katolické univerzitě uspořádán kongres z finančních prostředků, které společenství získalo díky významné ceně za jeho práci. Na kongresu se sešlo mnoho vědeckých pracovníků ze všech možných zemí, kteří se zajímali o myšlenku nepodmíněného základního příjmu. Na tomto kongresu došlo k velmi významnému rozhodnutí, a to k založení organizace s názvem *Basic Income European Network* (Raventós, 2014).

„Organizace uskutečnila od roku 1986 desítku dalších kongresů: 1988 (Antverpy, Belgie); 1990 (Florencie, Itálie); 1992 (Paříž, Francie); 1994 (Londýn, Spojené království); 1996 (Viedeň, Rakousko); 1998 (Amsterdam, Holandsko); 2000 (Berlín, Německo); 2002 (Ženeva, Švýcarsko); 2004 (Barcelona, Španělské království) a 2006 (Kapské Město, Jižní Afrika)“ (Raventós, 2014, s. 35 - 36).

Na kongresu v Barceloně v roce 2004 byla uskutečněna zásadní změna. Název iniciativy *Basic Income European Network (BIEN)* byl změněn na *Basic Income Earth Network (BIEN)*, neboť již delší dobu se chtěli začlenit i vědci a aktivisté z mimoevropských zemí, což bylo možné jen s takovouto změnou, při které se z evropské sítě stala síť celosvětová (Raventós, 2014).

Kongres v Kapském Městě (Jižní Afrika) v listopadu 2006 byl první kongres *BIEN* jako celosvětové sítě. V roce 2007 existovalo na světě celkem 12 organizací oficiálně uznaných jako jednotlivé sekce sítě *BIEN*, a to „v Anglii, Argentině, Austrálii, Brazílii, Dánsku, Holandsku, Irsku, Německu, Rakousku, Spojených státech amerických, Španělském království a ve Švýcarsku“ (Raventós, 2014, s. 36).

2.3 Současnost

V současné době už není myšlenka základního nepodmíněného příjmu omezena jen na okruh filozofů, badatelů a ekonomů, ale jeho úvahy a koncepty jsou známy i v širší společnosti, mezi politiky a v odborových svazech. To, jak je myšlenka přijímána, je ovšem věc druhá.

V současnosti je nepodmíněný základní příjem velmi aktuální a probírané téma, ale také téma velmi kontroverzní. Velkou roli v seznámení se s ním sehrál zejména rok 2013, kdy v lednu Evropská komise akceptovala *Iniciativu evropských občanů za nepodmíněný základní příjem*.

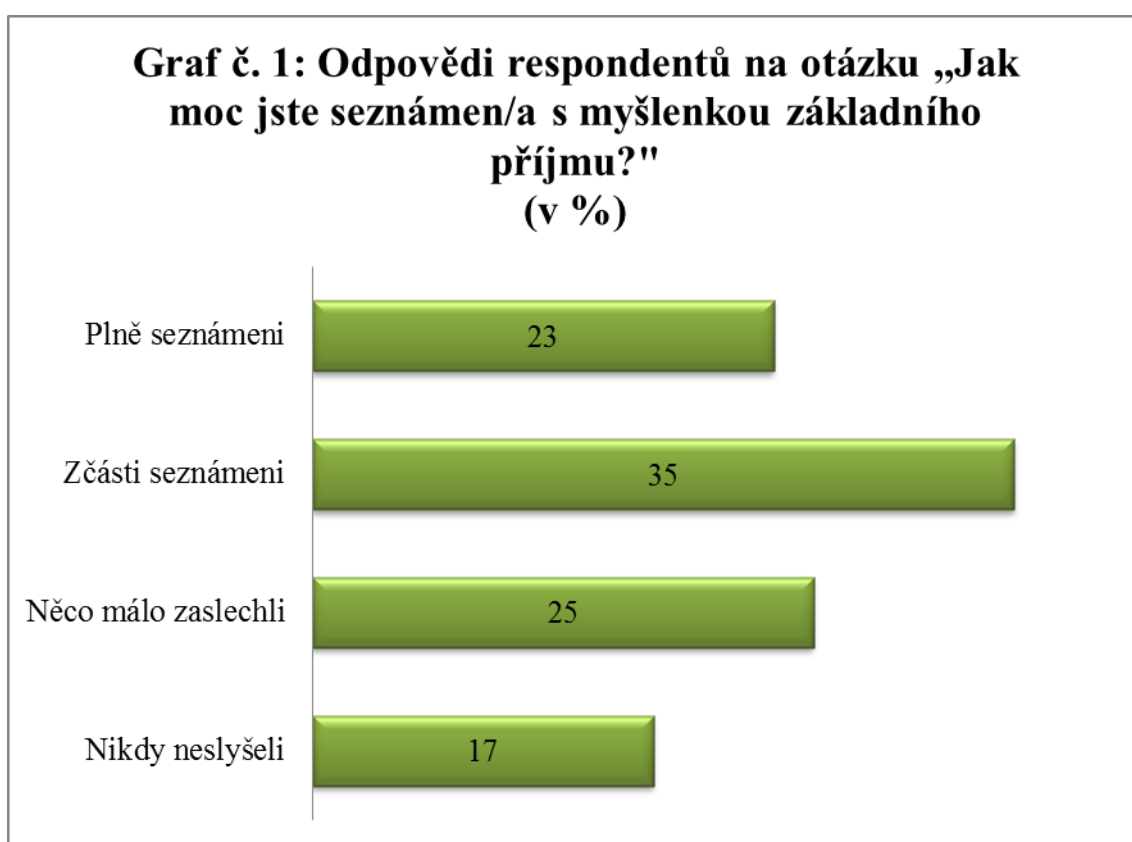
„Evropská občanská iniciativa (EOI) je institut umožňující skupinám občanů EU čítajícím alespoň jeden milion osob přímo se zapojit do vytváření unijních politik. Občané svou iniciativou vyzývají Evropskou komisi, aby v rámci své působnosti předložila návrh určitého právního aktu“ (MVČR, ©2016). Občanská iniciativa byla zavedena díky Lisabonské smlouvě v dubnu 2012.

Organizátor *Iniciativy evropských občanů za nepodmíněný základní příjem* v ČR dr. Marek Hrubec, filozof a sociální vědec, uvedl: *„Každý má právo na život. Přesto však například bezdomovci každoročně v zimě umrzají. Každý má dokonce právo na důstojný život, ale velké množství lidí živoří. Proč? Protože tato práva nejsou dostatečně financována. Proto naše Iniciativa evropských občanů za nepodmíněný základní příjem navrhuje zavedení nepodmíněného základního příjmu všem občanům. Podobně jako není možné realizovat všeobecné hlasovací právo, aniž by se financovala organizace voleb, zajištění volebních místností, zaslání volebních lístků voličům apod., není možné skutečně uplatňovat ani mnohá další práva bez jejich náležitého finančního zajištění“* (Hrubec, 2013).

Členy evropské občanské iniciativy jsou osoby z 15 členských států EU (*„Rakousko, Belgie, Dánsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Polsko, Slovensko, Španělsko, Velká Británie“*), lišící se kulturou, jazykem, sociálními zájmy a politickým a náboženským/filozofickým pozadím, avšak sdílející *společný pohled, který je zde prezentován jako dlouhodobé řešení“* (Evropská občanská iniciativa za bezpodmínečný základní příjem). Tím započala po celé Evropské unii roční kampaň, během které iniciativa měla získat od 500 milionů oslovených občanů alespoň jeden milion podpisů minimálně ze 7 států EU (*Iniciativa evropských občanů za nepodmíněný základní příjem, 2013*). To se iniciativě nepodařilo a tak veřejné slyšení v Evropském parlamentu uspořádáno nebylo. Pro iniciativu je však samozřejmě úspěchem už to, že se myšlenka nepodmíněného základního příjmu dostala

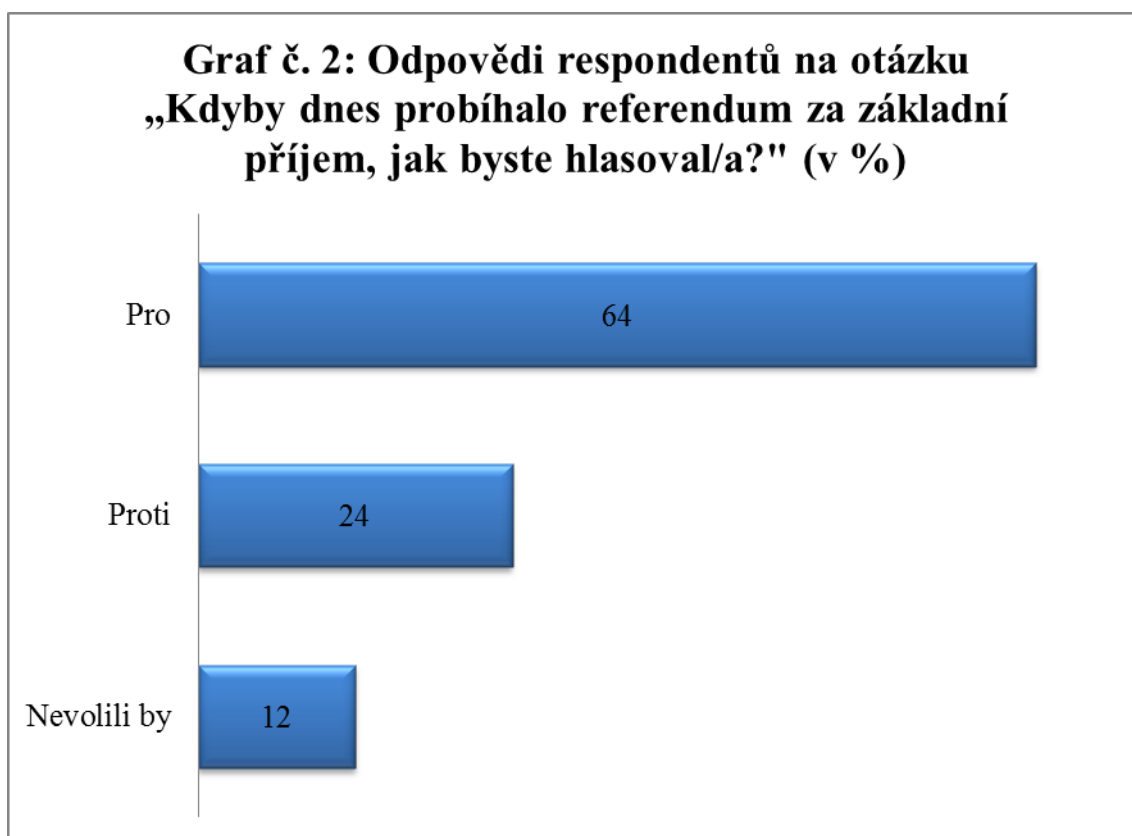
do podvědomí více lidí. Celkově bylo sesbíráno 574 500 podpisů. *„Cesta k zavedení nepodmíněného základního příjmu nekončí. Podobně jako jiné přelomové změny v minulosti (např. zrušení otroctví, prosazení volebního práva pro všechny občany a občanky atd.), je i zavedení nepodmíněného základního příjmu během na dlouhou trať. Ve více zemích EU už začíná diskuse o další fázi veřejné debaty o zavedení NZP, která navazuje na požadavek statisíců občanů a občanek EU, kteří se aktivně vyjádřili ve prospěch nepodmíněného základního příjmu“* (Iniciativa evropských občanů za nepodmíněný základní příjem, 2014).

V dubnu 2016 německá agentura *Dalia* učinila ojedinělý průzkum v EU s názvem „*Co si občané Evropy myslí o základním příjmu?*“. Průzkumu se účastnilo 10 tisíc obyvatel z 28 zemí EU ve věku 14 – 65 let. Jedna z otázek, na které se respondentů ptali, zněla: „Jak moc jste seznámen/a s konceptem základního příjmu?“. Na tuto otázku 23 % občanů odpovědělo, že jsou s konceptem plně obeznámeni, dalších 35 % uvedlo, že o této myšlence něco ví, 25 % o tom pouze něco málo zaslechlo a 17 % dotázaných o základním příjmu nikdy neslyšelo (Jaspers, 2016).

Zdroj: Jaspers, 2016

Z těchto dotázaných by celých 64 % hlasovalo pro základní příjem. Proti by hlasovalo pouhých 24 % a 12 % by se zdrželo hlasování.

Zdroj: Jaspers, 2016

Hlavní z výsledků jejich průzkumu jsou tyto:

- 58 % občanů EU je alespoň zčásti obeznáme s myšlenkou základního příjmu,
- 64 % občanů by v referendu myšlenku podpořilo,
- ti občané, kteří již měli o základním příjmu nějaké podvědomí, většinou uvedli, že by pro něj hlasovali,
- jako největší pozitiva lidé nejčastěji uvedli menší obavy o základní finanční potřeby a větší rovnost příležitostí,

- naopak jako největší obavy lidé uváděli demotivaci k práci a zneužívání základního příjmu cizinci, kteří by se do země přistěhovali,
- pouze 4 % občanů by s největší pravděpodobností přestala pracovat (Jaspers, 2016).

2.4 Financování

Přestože Raventós ve své knize *Materiální podmínky svobody* (2014) tvrdí, že v konceptu financování nepodmíněného základního příjmu se za posledních více než deset let nejvíce pokročilo, mnoho dalších autorů, ekonomů ani propagátorů myšlenky nemá úplně jasno v tom, jaký návrh na jeho financování by se měl zvolit. Ostatně, jak uvádí členové *Iniciativy evropských občanů za nepodmíněný základní příjem*, jejich cílem je pouze samostatné přijetí návrhu. Až poté by se hledalo optimální řešení pro daný stát dle jeho konkrétních možností. Sám Raventós (2014) vidí jako nejlepší možný způsob, jak financovat základní příjem, reformu systému daní z příjmu fyzických osob.

Největší dosavadní zkušenosti s financováním nepodmíněného základního příjmu má stát Aljaška, jako jediný stát, kde je základní příjem zaveden. Avšak tamní model financování, který je založen na příjmu z těžby, je logicky těžko proveditelný i v ostatních zemích.

Jedním z možných způsobů financování je zavedení návrhu progresivní daně, což by umožnilo získat zdroje na financování nepodmíněného základního příjmu. Další možností by bylo velké zvýšení DPH. „*Výpadek příjmu státního rozpočtu ze zrušených ostatních daní a náklady na financování základního nepodmíněného příjmu by byly hrazeny ze zvýšené sazby DPH na 120%. Některé výrobky jako zdravotní pomůcky, léky, kulturní akce a knihy by nepodléhali zdanění. Taktéž služby např. kadeřníka by nebyly zdaněny DPH, platili byste v jejich rámci jen např. DPH použité barvy na vlasy, kterou by měl kadeřník započtenou v ceně služeb*“ (Základní nepodmíněný příjem, ©2016).

Dle zastánců by k pomoci financovat základní příjem také přispělo plánované zrušení všech ostatních sociálních dávek a následné snížení nákladů na byrokracii a administrativu.

Otázka financování nepodmíněného základního příjmu je zajisté složitá a proto také často slouží jako největší argument proti jeho zavedení. Zavedení základního příjmu by samozřejmě náklady na své financování nepochybně mělo. Ekonom Charles Goodhart však tvrdí, že by se daly srovnat s náklady „současného režimu“ (Goodhart, 2007). Vzhledem ke složitosti problematiky financování nepodmíněného základního příjmu a zaměření naší bakalářské práce se dále danou problematikou v této kapitole zabývat nebudeme.

3. Nepodmíněný základní příjem ve světě

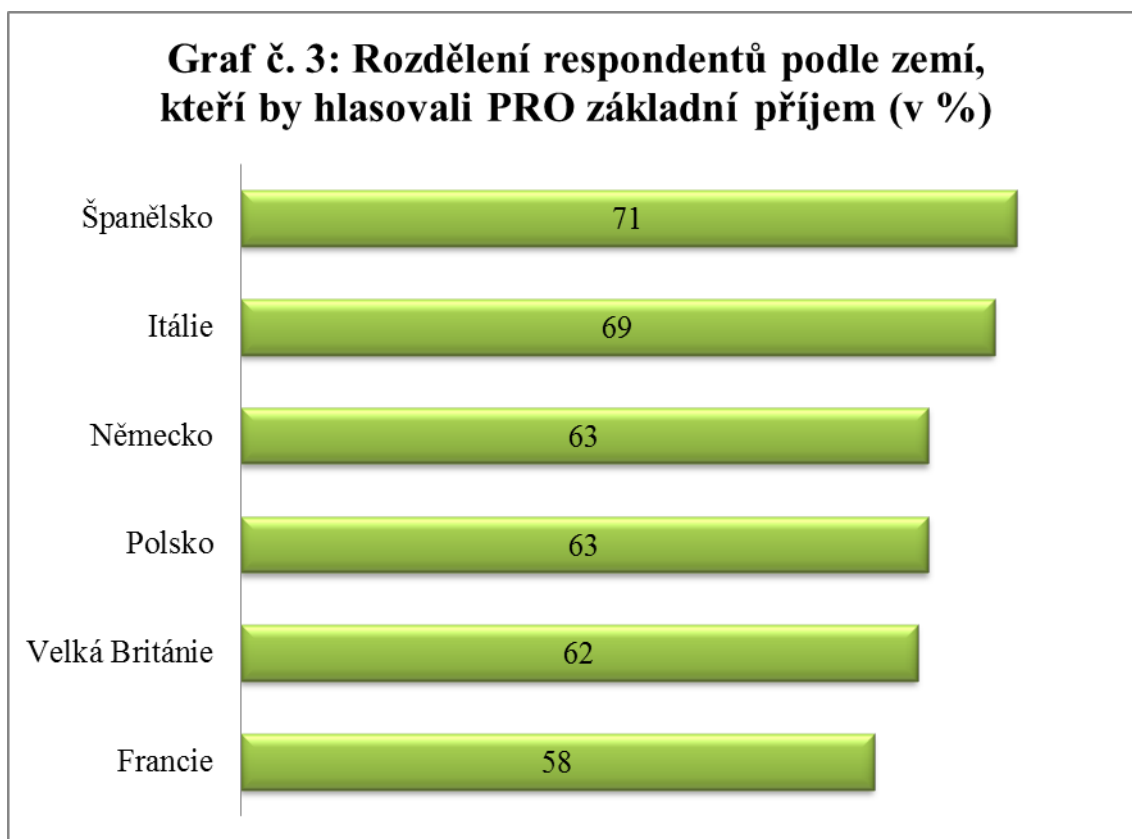
V této kapitole si uvedeme pojetí myšlenky nepodmíněného základního příjmu v Evropě a ve světě. Blíže si představíme jednotlivé státy, ve kterých budou probíhat nebo v minulosti probíhaly projekty se zavedením základního příjmu. Také si zde popíšeme dlouhodobé fungování nepodmíněného základního příjmu v jediném státu na světě, a to na Aljašce.

3.1 Evropa

Nepodmíněný základní příjem je tématem v mnoha státech Evropy. Ve Španělsku je základní příjem diskutovaným tématem zejména od roku 2014, kdy ho jedna z politických stran představila jako bod svého volebního programu. Dokonce byl již vytvořen *„finanční model k zavedení základního příjmu v Katalánsku, který následně posloužil jako základ pro studii zahrnující celé Španělsko“* (Coelho, 2015).

Během roční kampaně *Iniciativy evropských občanů za nepodmíněný základní příjem* se podařilo v několika státech nasbírat více podpisů, než byla stanovená kvóta. Byly to tyto státy: *„Belgie, Nizozemí, Bulharsko, Slovinsko, Chorvatsko a Estonsko. Mezi západními zeměmi se iniciativě nepřekvapivě dařilo nejlépe v Belgii, kolébce celosvětové sítě BIEN a současně sídle hlavního města EU, a také v sousedním Nizozemí. Velký občanský ohlas ovšem Iniciativa zaznamenala i v zemích, která mají přímou, nebo zprostředkovanou zkušenost s válkou a jejími neblahými důsledky na území bývalé Jugoslávie. Naopak v zemích, kde má velký vliv tradicionalistická katolická církev, jako např. v Itálii, Polsku, Irsku, tamní kolegové a kolegyně z Iniciativy poukazovali na obtíže s prosazováním NZP“* (Iniciativa evropských občanů za nepodmíněný základní příjem, 2014).

Z výsledků průzkumu agentury Dalia v dubnu 2016 s názvem „*Co si občané Evropy myslí o základním příjmu?*“, který proběhl v 28 zemích EU, vyplývá, že největší počet voličů základního příjmu by mělo již zmíněné Španělsko a Itálie. V Německu a v Polsku by pro nepodmíněný základní příjem hlasovalo 63 % z dotázaných. Také ve Velké Británii a ve Francii by pro přijetí hlasovala více než polovina dotázaných občanů (Jaspers, 2016).

Zdroj: Jaspers, 2016

3.1.1 Švýcarsko

Ve Švýcarsku byl před pár měsíci základní nepodmíněný příjem velmi aktuálním tématem a zajisté je často řešeným tématem i nyní. 5. června 2016 proběhlo

ve Švýcarsku referendum základní nepodmíněný příjem. Hlasovalo se za to, aby proběhla změna švýcarské ústavy a základní příjem se tam tak mohl ustanovit. Referendum bylo umožněno díky tomu, že švýcarská iniciativa za nepodmíněný příjem získala více než 126 tisíc podpisů pro svoji petici. To bylo v podstatě zavazující k tomu, aby bylo ve Švýcarsku vypsané celonárodní referendum za základní příjem (Všeobecný základní příjem, 2013). Iniciativa *2 500 franků měsíčně pro každého* dokonce poté, co v roce 2013 sesbírala dostatek podpisů, uspořádala v centru Bernu akci, na které si z 15 tunové hromady pěticientových mincí v hodnotě 400 tisíc franků mohl každý část odnést (Nevyhoštěný, 2013).

Iniciativa navrhovala 2 500 franků pro dospělého člověka a 625 franků pro každé dítě (Spencerová, 2016).

V referendu poté Švýcaři hlasovali takto: 76, 9 % voličů proti a 23, 1 % pro zavedení nepodmíněného základního příjmu. Referendum tím pádem dopadlo dobře skoro pro všechny, iniciátoři jsou nadšení z toho, že 23 % obyvatel hlasovali pro návrh a politici jsou rádi, že se referendum neprosadilo, neboť údajně většina z tamních politiků myšlenku nepodpořila (Spencerová, 2016).

Dle údajů Ministerstva zahraničních věcí ČR (2016) má Švýcarsko 8 273 000 obyvatel, z čehož vyplývá, že pro základní příjem hlasoval každý čtvrtý občan, což ze strany iniciátorů lze rozhodně považovat za úspěch.

3.1.2 Finsko

V roce 2015 byl finskou vládou přijat návrh na uskutečnění projektu s nepodmíněným základním příjmem. Hlavním cílem experimentu je nalézt vhodný způsob, jak změnit systém sociálního zabezpečení vzhledem ke změnám na trhu práce. Během projektu se bude také zkoumat, zda se systém stane efektivnějším, co se týče motivace k práci. Dalším cílem je usnadnění složitého systému poskytování sociálních dávek a snížení výdajů na administrativu. Vláda zvažuje 3 možné modely,

jak by projekt mohl probíhat. Experiment ve Finsku by měl být zahájen v roce 2017 (Kela, 2015).

3.1.3 Nizozemsko

Dalším státem, kde jsou plánovány pilotní projekty nepodmíněného základního příjmu, je Nizozemsko. Experimenty jsou plánované docela rozsáhle a to ve 30 obcích. Hlavní projekt, který bude ve městě Utrecht, začne příští rok a měl by trvat dva roky. Obyvatelé budou rozděleni do šesti skupin a budou dostávat mírně odlišné příjmy za různých podmínek. Jedna ze skupin obdrží 960 euro měsíčně bez jakýchkoliv podmínek, další skupina obdrží na konci měsíce ještě dalších 150 euro navíc, pokud bude vykonávat během měsíce nějakou dobrovolnickou práci. Třetí skupina dostane základních 960 euro a navíc 150 euro na začátku měsíce, které ale bude muset vrátit, jestliže se do dobrovolnické činnosti nezapojí. Další tři skupiny se budou sestávat z lidí, kteří již pobírají sociální dávky. Jedna skupina bude dál pobírat sociální dávky, ovšem aniž by měla nadále pracovní povinnosti, a druhou skupinu budou tvořit lidé, kteří projeví zájem o základní příjem 960 euro, ale přesto budou nadále pobírat stejné dávky jako doposud. Poslední skupina je pak kontrolní, která chce zůstat u jejich dosavadních sociálních dávek. Nepodmíněný základní příjem jako takový obdrží tedy jen jedna skupina obyvatel. Projekt je takto navržen vzhledem k nepředvídatelnosti lidského chování, a aby se během něj zjistilo, co lidi doopravdy motivuje (Hamilton, 2016).

3.2 Aljaška

Aljaška je největší stát Spojených států amerických, co se rozlohy týče, ale jeden ze států s nejmenším počtem obyvatel. Hlavní složkou ekonomiky státu jsou přírodní zdroje a zejména těžba ropy (Goldsmith, 2010).

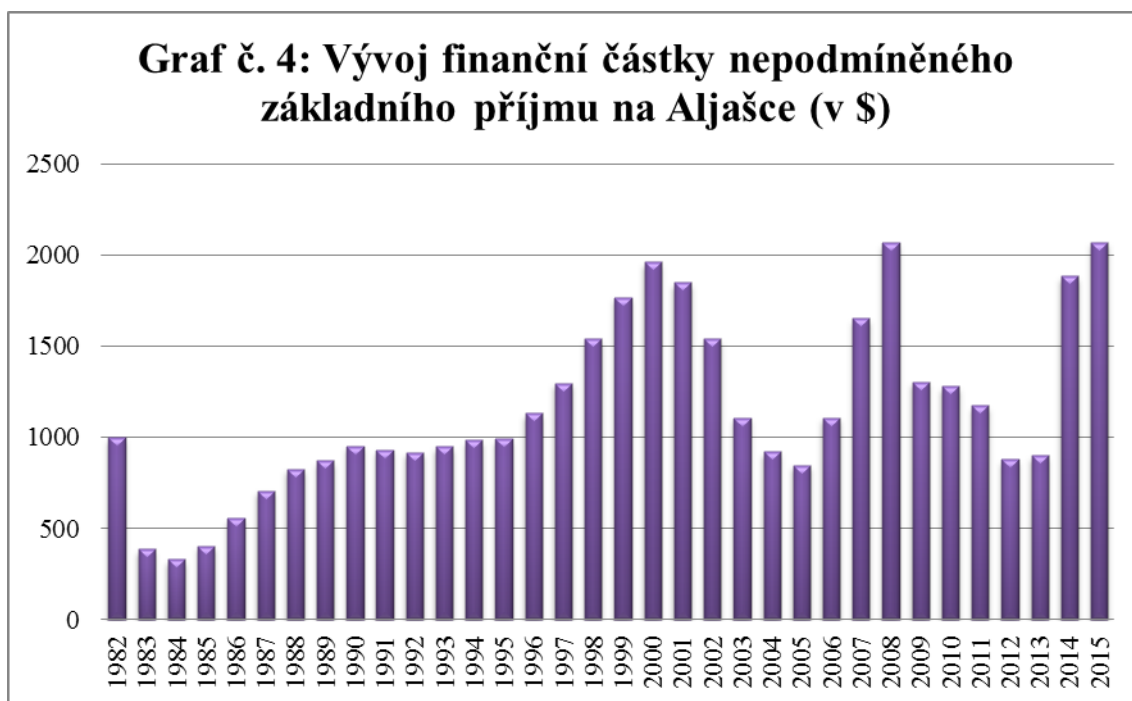
V severoamerickém státě Aljaška existuje základní příjem již od roku 1982. Každému, kdo na Aljašce pobývá legálně nebo po dobu nejméně šesti měsíců, je vyplácen základní příjem. Aljašský základní příjem je výjimečný v tom, že nemá pevně stanovenou částku, neboť výše příjmu závisí na dosažených příjmech z těžby. Další zvláštností základního příjmu na Aljašce je pak to, že je vyplácen pouze jednou ročně a ne měsíčně.

Tehdejší guvernér Aljašky Jay Hammond (1922-2005) zastával myšlenku, aby bohatství z vytěžené ropy v aljašském zálivu Prudhoe bylo rozdělováno, a tím přinášelo prospěch současnému i budoucímu obyvatelstvu. Na Hammondův návrh tak byl vytvořen fond, jehož cílem bylo zajistit trvalý výnos prostřednictvím vkladu části příjmů pocházejících z ropného bohatství. Fond s názvem *Alaska Permanent Fund* byl založen v roce 1976. Původně Hammond chtěl, aby stát Aljaška vyplácel svým obyvatelům každoročně určitou dividendu, jejíž výše by byla závislá na počtu let trvalého pobytu. Nejvyšší soud Spojených států však s návrhem nesouhlasil, neboť byl neslučitelný s dodatkem federální ústavy o rovnosti ochrany občanů, protože by diskriminoval usídlence pocházející z jiných federálních států. Byla tedy provedena změna a díky ní byl počínaje rokem 1982 poprvé zaveden základní příjem. Příjem v tomto roce dosahoval 1000 dolarů na obyvatele (*Alaska Permanent Fund Corporation*).

Alaska Permanent Fund byl zřízen zejména za tím účelem, aby se v něm kumuloval určitý podíl peněz z vybíraných daní a poplatků a aby díky tomu měly budoucí generace alespoň nějakou náhradu v případě vyčerpání přírodních zdrojů. Byl ale založen také proto, aby část finančních příjmů byla mimo dosah zákonodárců a nemohlo tak dojít ke zneužití peněz ze strany vlády (Goldsmith, 2002).

„Aljašský základní příjem je dividenda odpovídající části průměrného výnosu dosaženého za předchozích pět let stálým fondem, jenž je tvořen příjmy pocházejícími z těžby ropy. Fond prošel mnoha úpravami a v současnosti představuje korporaci, jejíž činnost je diverzifikována na celosvětové úrovni. Základní příjem na Aljašce dosáhl v roce 2000 částky 2 000 amerických dolarů na každého obyvatele s trvalým pobytem“ (Raventós, 2014, s. 32).

Na grafu si můžeme prohlédnout zajímavý vývoj finanční částky nepodmíněného základního příjmu na Aljašce, která určována v závislosti na ročním příjmu z těžby.

Zdroj: Alaska Permanent Fund Corporation

Raventós (2014) dále uvádí, že financování základního příjmu na Aljašce nepovažuje za zrovna nejlepší příklad, ale i tak je jeho existence ojedinělou skutečností ve světě. Dle jeho názoru je zapotřebí nepodmíněný základní příjem financovat jinak. To ovšem nebrání tomu připustit si, že Aljaška je prvním místem na světě, kde byl zaveden základní příjem.

3.3 Další státy

3.3.1 Namibie, Afrika

V Namibii v malé venkovské oblasti Otjivero-Omitara byl v roce 2008 započat pilotní projekt nepodmíněného základního příjmu. Projekt realizovala koalice tvořená namibijskými odbory a církvemi s názvem *Basic Income Grant (BIG)*. Každý občan z této oblasti, která má necelých tisíc obyvatel, mladší šedesáti let dostával každý měsíc částku 100 namibijských dolarů. Projekt měl původně trvat dva roky, tedy do konce roku 2009, ale nakonec byl prodloužen a až do roku 2012 byla obyvatelům vyplácena částka snížená z původních 100 na 80 namibijských dolarů. O rok později byl oficiálně ukončen celý projekt (Haarmann, 2014).

„Před zavedením NZP byla Otjivero-Omitara oblast sužovaná chudobou respektive vysokou příjmovou nerovností (kolem žijí bohatí farmáři původem z Německa), vysokou nezaměstnaností, podvýživou dětí, AIDS a opilstvím. Lidé neměli peníze na to, aby si zajeli do města hledat práci, nebo aby platili školné, pomůcky a školní uniformy pro své děti. Mnozí se živili žebráním a sběrem odpadků. Nepokrytě rasističtí kolonisté se myšlenke NZP vysmívali: „Kradou [místní lidé], dělají děti a chlastají. Nyní budou akorát víc chlastat. Idiotská myšlenka“ (Čech, 2013).

Podobné kritické názory na myšlenku základního nepodmíněného příjmu bychom mohli slyšet asi v každém státu, kde se uvažuje o jeho zavedení. Projekt v Namibii ovšem podobné názory vyvrátil a naopak potvrdil, že nepodmíněný základní příjem může být velmi užitečný a přínosný.

V průběhu dvouletého projektu bylo provedeno několik průzkumů. Po 12 měsících od počátku realizace, byly výsledky týkající se sociálně-ekonomické oblasti následující:

- před započítím projektu byla oblast Otjivero-Omitara charakteristická nezaměstnaností, hladem a chudobou;
- v průběhu si komunita vytvořila vlastní výbor pro posílení komunity a také proto, aby členové mohli poradit, jak chytře investovat základní příjem;

- proběhla migrace směrem k této oblasti, přesto že přistěhovalci příjem nedostávali;
- po zavedení projektu se chudoba výrazně snížila, počet domácností žijících pod hranicí chudoby klesl ze 76 % na 37 %, pokud by se nepočítali noví přistěhovalci, klesl by počet dokonce na 16 %;
- ekonomická aktivita se zvýšila ze 44 % na 55 %;
- počet podvyživených dětí se snížil ze 42 % až na 10 %;
- lidem, kteří byli HIV pozitivní, byl umožněn přístup k lékům a zdravějšímu jídlu;
- počet 40 % dětí, které pravidelně navštěvovaly školu, se zvýšil na 90 %, dětem se také zlepšil prospěch;
- obyvatelé začali pravidelně chodit k lékaři;
- výrazně se snížilo zadlužení domácností a naopak se v domácnostech zvýšily úspory, což se projevilo zejména chovem hospodářských zvířat;
- kriminalita klesla o 42 %;
- příjem snížil závislost žen na mužích;
- obyvatelé se snaží omezit alkoholismus a díky výboru zrealizovali i jistá opatření (Haarmann et al., 2009).

„Pilotní projekt NZP pro zhruba tisíc lidí v Otjivero-Omitara přinesl za dobu svého trvání výsledky, které předčily všechna očekávání. Koalice BIG v praxi prokázala, že NZP vede k poklesu chudoby, zlepšení sociální a zdravotní situace lidí, nárůstu zájmu o investice do vzdělání potomků, motivuje lidi k uvážlivému nakládání s penězi a podporuje jejich pracovní aktivity na trhu práce. Jeho zavedení zároveň snížilo (ekonomicky motivovanou) kriminalitu a nevedlo k růstu sociálně patologických jevů jako třeba alkoholismu“ (Čech, 2013).

V posledních letech se uvažuje o zavedení nepodmíněného základního příjmu v Namibii, ale žádný z návrhů zatím nebyl schválen.

3.3.2 Uganda, Afrika

Ve vesnici Fort Portal v Ugandě bude od ledna 2017 probíhat dvouletý projekt prostřednictvím neziskové organizace *Eight*. Během projektu by mělo 50 domácností dostávat základní příjem. Projekt bude sloužit jako podklad pro vědeckou studii a zároveň se během něj bude natáčet dokumentární film *Village One* (McFarland, 2016).

„Organizace Eight (v překladu “osm”) si své jméno zvolila podle toho, že v Ugandě stačí k pokrytí životních potřeb jednoho dospělého a jeho dvou dětí jen 8 euro (asi 216 Kč) na týden. Je to velmi nová organizace, vznikla v roce 2015. Založili ji Steven Janssen (režisér a filmový producent) a Maarten Goethals (odborník na rozvojovou spolupráci). Experiment ve Fort Portal má být prvním projektem této organizace. Nezbyvá než jim popřát, aby uspěli“ (Finanční svoboda pro všechny, 2016).

Organizace na svých webových stránkách uvádí 4 cíle, kterých by chtěli pomocí projektu dosáhnout:

- „větší počet dívek a žen, které chodí do školy
- snadný přístup ke zdravotní péči
- zapojení obyvatel do demokratických soběstačných organizací
- zvýšení rozvoje místního hospodářství“ (Eight).

3.3.3 Madhjapraděš, Indie

V Indii v roce 2011 proběhl projekt týkající se základního nepodmíněného příjmu s názvem *Madhya Pradesh Unconditional Cash Transfers Project*. V rámci projektu probíhaly dvě studie. Během první z nich obyvatelé osmi vesnic dostávali základní příjem, zatímco v jiných dvanácti podobných vesnicích občané žádný příjem neobdrželi. Dospělým byla vyplácena částka 200 rupií na měsíc a dětem 100 rupií. Po dvanácti měsících se částky zvýšily na 300 a 150 rupií. Druhá studie spočívala

v tom, že v jedné z kmenových obcí byl zaveden nepodmíněný základní příjem, zatímco jiná kmenová obec fungovala jako kontrolní skupina. Zde byla vyplácena částka 300 a 150 rupií po celou dobu dvanácti měsíců (Roy, 2016).

V rámci projektu byla hodnocena situace před, během a po jeho skončení. Průzkum celkově zahrnul přes 15 000 osob. My si zde uvedeme některé z výsledků:

- mnoho peněz bylo využito ke zkvalitnění bydlení a na preventivní opatření proti malárii;
- zlepšení základních životních podmínek: přístup k pitné vodě, zlepšení hygienických návyků;
- kvalitnější strava, zlepšení celkového zdraví a průměrné hmotnosti dětí;
- pravidelná školní docházka, zlepšení prospěchu;
- zvýšení rovnoprávnosti mezi kastami;
- posílení nezávislosti žen;
- vyšší ekonomická aktivita a investice;
- větší motivace k práci, posun k samostatným výdělečným činnostem;
- omezení nucených prací, posílení spravedlnosti a místního rozvoje (Standing, 2013).

3.3.4 Írán

Ve státu Írán byl v roce 2010 zaveden nepodmíněný základní příjem. Přesto, že tam existuje již několik let, vznikl spíše jako vedlejší produkt sociální reformy. Finančně nákladná sociální politika Íránu, která zahrnovala státní dotace na ceny pohonných hmot, některých potravin a dalšího zboží, se po čase začala jevit jako neefektivní a navíc příliš nepodporovala nižší vrstvy, nýbrž z ní měly užitek spíše bohatší vrstvy. Po dvou letech od návrhu reformy byl zaveden základní nepodmíněný příjem pro všechny registrované Íránce včetně dětí. Částka není příliš vysoká a nestačí na pokrytí základních potřeb (Tabatabai, 2012).

Vzhledem k neustálým problémům s financováním dotací, požádala vláda občany, aby se odhlásili z pobírání základního příjmu. I přes to, že se dobrovolně odhlásilo více než dva a půl milionu občanů, má vláda stále problém s rostoucím deficitem státního rozpočtu. V lednu letošního roku tedy rozhodla, že dalších 3,3 milionů občanů odhlásí sama na základě posouzení jejich finanční situace. Nakonec v dubnu iránský parlament schválil návrh zákona, podle kterého bude ze systému vyhozeno až 24 milionů obyvatel, což je téměř jedna třetina populace (McFarland, 2016).

Íránský koncept tím pádem už nelze považovat za nepodmíněný základní příjem jako takový, neboť zde již neplatí jeho základní vlastnosti, a to zejména nepodmíněnost a individualita.

3.3.5 Kanada

Dalším místem, kde je připravován projekt zavedení nepodmíněného základního příjmu, je kanadská provincie Ontario. Hlavním cílem této provincie je během následujících tří let odstranit chudobu a to nejen prostřednictvím projektu základního příjmu, ale také pomocí jiných opatření (Finanční svoboda pro všechny, 2016).

Za zmínku stojí, že v historii už v Kanadě podobný experiment proběhl. V letech 1974 – 1979 dostávali základní příjem obyvatelé městečka Dauphin v kanadské provincii Manitoba. Projekt měl název *MINCOME* a na obyvatele Dauphinu měl pozitivní vliv. Lidé sice potvrdili obavy kritiků a začali méně pracovat, ovšem týkalo se to především matek, které zůstávaly doma s dětmi a mladých lidí, kteří se rozhodli doplnit si vzdělání. Dle studie byli lidé prokazatelně zdravější, a to jak fyzicky, tak psychicky (Forget, 2011).

4. Nepodmíněný základní příjem v ČR

V České republice se myšlenka nepodmíněného základního příjmu začala objevovat po roce 2000, ovšem pouze v úzkých kruzích mezi politiky a badateli. V roce 2007 vydali dva čeští filozofové společně s belgickým filozofem a ekonomem knihu s názvem *Všeobecný základní příjem: Právo na lenost, nebo na přežití?*. Díky této knize se myšlenka základního příjmu ocitla i v širší společnosti, ale dodnes je tento koncept pro mnohé občany naší republiky naprosto neznámý. V současné době se o nepodmíněném základním příjmu diskutuje v různých politických stranách, a to zejména v Pirátské straně a Straně zelených.

Dále se u nás základní příjem snažila prosadit již zmíněná *Iniciativa evropských občanů za nepodmíněný základní příjem*. Ta v rámci roční kampaně od ledna 2013 do ledna 2014, jež probíhala po celé EU, pořádala pro širokou veřejnost v několika městech ČR semináře a přednášky, provozovala informační stánky a sbírala podpisy pro svoji petici na různých festivalech. K tomu, aby Evropská komise podrobně projednala návrh iniciativy, bylo nutné získat alespoň jeden milion podpisů od občanů minimálně ze sedmi různých států EU. Pro Českou republiku byl minimální počet podpisů stanoven na 16 500. Během kampaně se v naší republice sesbírало „*necelých 30 % stanovené kvóty v poměru k počtu obyvatel*“ (Iniciativa evropských občanů za nepodmíněný základní příjem, 2014).

Už v roce 2008 Marek Hrubec a Martin Brabec v jednom ze svých článků napsali, že technologicko-ekonomické podmínky pro zavedení nepodmíněného základního příjmu jsou již splněny, ale chybí podmínky kulturní a politické.

Dle Hrubce „*je paradoxem, že v České republice a dalších zemích dosud není jako základní civilizační vymoženost zavedeno právo na nepodmíněný základní příjem. Přitom finanční základ pro život každého občana by měl patřit mezi hlavní práva občanů, neboť každý občan má v České republice ústavní právo na život, a navíc na důstojný život*“ (Hrubec, 2013).

Ekonom David Marek (2016) uvádí, že „*Pokud bychom nahradili všechny sociální příspěvky a dávky, přičetli celkovou hodnotu uplatněné slevy na dani a to celé vydělili*

počtem obyvatel České republiky, dostali bychom se k částce 79 554 korun. Měsíčně by tedy na jednoho člověka připadalo 6 630 korun“. Pokud by ovšem měly být dávky na hranici chudoby, musel by příjem být o dost vyšší. Aktuálně by to vycházelo na 13 423 korun. Aby se tyto náklady pokryly, musely by se celkové daně zvýšit na 54 % HDP z nynějších 34 % HDP (Marek, 2016).

Další z českých ekonomů Lukáš Kovanda (2016) tvrdí: *„Pokud by nám stačil základní příjem na úrovni životního minima (3400 Kč měsíčně), daňové navýšení by už nemuselo být tak citelné. V takové podobě by ale základní příjem příliš neměl smysl. Řada opravdu potřebných lidí je totiž na tom lépe dnes – při existenci cílených sociálních dávek – než by byla při takto nízké úrovni základního příjmu“.*

5. Sociální aspekty

Názorů pro i proti přijetí konceptu nepodmíněného základního příjmu je mnoho, pro mnohé je tato myšlenka velmi kontroverzním tématem. Současně s tím vyvstává mnoho otázek. Je koncept nepodmíněného základního příjmu spravedlivý? Jak velký dopad by měl na snížení chudoby? Chodili by lidé vůbec do práce? Změní nepodmíněný základní příjem postavení žen? Jaký vliv by měl na emigraci do zemí, které by ho zavedly? V této kapitole si popíšeme odpovědi na tyto otázky a také hlavní sociální aspekty, které nepodmíněný základní příjem přináší.

Myšlenka základního příjmu předkládá v potaz zejména obrovskou nerovnost, která ve světě nyní existuje. Nerovnost mezi chudými a bohatými, nerovnost mezi muži a ženami a také nerovnost mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, případně nezaměstnanými. Dále se také zaměřuje na velmi důležitou věc v životě člověka, kterou je svoboda.

Přijetí nepodmíněného základního příjmu by vyřešilo i závažný problém stigmatizace, který je při nynějším systému sociálních dávek velmi zřetelný. Vzhledem k tomu, že by na něj měl nárok každý, bez ohledu na cokoliv, příjemci by nemohli být stigmatizováni.

Základní příjem dále poskytuje člověku mnohem větší svobodu při výběru práce, o čemž se ještě v této kapitole zmíníme. Zároveň také omezuje možnost vzniku pasti nezaměstnanosti a pasti chudoby. Tyto „*pasti*“ jsou typické při podmíněných sociálních dávkách, při kterých nelze zvýšit svůj příjem nad hranici této dávky, neboť příjmy jsou ověřovány úřady a nejde je sloučit. „*Past nezaměstnanosti je zvláštní druh pasti chudoby. Vzniká v situacích, v nichž je výhodnější odmítat placenou práci a neztrácet sociální dávku v nezaměstnanosti*“ (Raventós, 2014, s. 41). Nepodmíněný základní příjem na rozdíl od těchto dávek neurčuje žádné hranice příjmů, představuje pouze základ příjmu, ke kterému lze přidat jakýkoliv další příjem. V důsledku toho můžeme říci, že by tak odstranil problémy spojené s pastí nezaměstnanosti a chudoby.

Nepodmíněný základní příjem by měl také pozitivní vliv na podnikání lidí i na posílení vyjednávacích pozic zaměstnanců. Jaké další dopady by mohl mít na trh práce si ještě dále popíšeme.

Přijetí základního nepodmíněného příjmu by se nakonec mohlo stát neodmyslitelnou součástí v pojetí spravedlnosti a lidské důstojnosti.

5.1 Chudoba a sociální nerovnost

Chudoba je dle většiny zastánců základního nepodmíněného příjmu hlavním důvodem pro jeho zavedení. Raventós (2014, s. 108) ve své knize uvádí, že „*základní příjem je odpovědí na současný problém chudoby*“ a že i kdyby nebyly žádné další důvody pro jeho přijetí, byl by tenhle dostačující sám o sobě.

Americký sociolog Erik Olin Wright, který se specializuje na sociální stratifikaci, v jedné ze svých analýz chudoby z roku 1994 vyvozuje jako jeden z hlavních závěrů to, že nesmíme odmítat existující programy na boj proti chudobě. A tím koncept nepodmíněného základního příjmu dozajista je.

Pro společnosti, kde je dlouhotrvající vysoká úroveň chudoby, by základní příjem byl velmi vhodný, neboť zajišťuje příjem nezávisle na vykonávání placené práce. „*Problém se však týká i bohatých zemí, v nichž relativní míra chudoby v průběhu posledních desetiletí buď roste, nebo se udržuje na téže úrovni*“ (Raventós, 2014, s. 109).

„*Poněvadž chudoba ve skutečnosti není jen zbavení materiálních prostředků nebo jejich nedostatek či rozdílnost ve výši příjmů. Je to rovněž závislost na libovůli nebo ziskuchtivosti ostatních, ztráta sebeúcty, sociální izolovanost a zařazování lidí do předem daných společenských škatulí*“ (Raventós, 2014, s. 39). Znamená to, že člověk, který je chudý, nemůže být svobodný. K rovnocennému naplňování své svobody totiž postrádá odpovídající materiální existenci.

Co se týká chudoby, měli bychom také zmínit pojem *working poor*, neboli *pracující chudina*. Tento jev vznikl po krizi sociálního státu na přelomu 20. a 21. století, kdy došlo k rozšíření chudoby na další skupiny obyvatelstva. Pracující chudinou jsou lidé, kteří sice mají placenou práci, ale přesto jsou v jejich zeměpisné oblasti pod prahem chudoby. Dříve byl tento jev běžný ve Spojených státech amerických, dnes už je běžný i v Evropské unii. V roce 2005 v celé Evropské unii existovalo více než 35 milionů chudých pracujících. Podle Raventóse (2014) jsou příčinou tohoto jevu v EU tři důvody: reálné mzdy rostou pomaleji než produktivita, snižování sociálních výdajů a také prekarizace podmínek na trhu práce, což zahrnuje například smlouvu na dobu určitou či na částečný úvazek. Tento jev pracující chudiny dokazuje to, že jestliže má člověk práci, pak to ještě neznamená žádnou záruku toho, že je ochráněn před chudobou.

„Je nabitelné, že chudoba znamená nemožnost spotřebovávat potřebné statky, znamená obtíže při začleňování do společenství, znamená větší náchylnost k určitým sociálním patologiím a znamená také další materiální i sociální nedostatky“ (Raventós, 2007, s. 120). Kromě toho všeho chudoba znamená podle Raventóse (2014) také sociální izolaci, závislost na chtivosti druhých a podlamování sebeúcty.

World Institute for Development Economics od the United Nations University (UNU-WIDER), neboli *Světový institut pro výzkum rozvojových ekonomik při Univerzitě OSN* přinesl údaje, ze kterých vyplývá, že pouze 2 % nejbohatších dospělých obyvatel planety vlastní více než polovinu celkového globálního majetku v rodinném držení. Naproti tomu nejchudší polovina dospělého obyvatelstva Země ovládá jen jedno procento globálního bohatství (Williamson, 2014).

Z toho, co jsme zde uvedli je jasné, že snížení míry chudoby, nebo nejlépe její úplné odstranění je více než žádoucí a významné pro fungování jednotlivců a společnosti jako takové. Tudíž jestliže je koncept nepodmíněného základního příjmu možný nástroj pro boj s chudobou, mělo by do budoucna být přijetí této myšlenky rozhodně zvažováno.

5.2 Svoboda a rovnost

Marek Hrubec, český filozof, sociální vědec a organizátor Iniciativy evropských občanů za nepodmíněný základní příjem v ČR, na otázku, zda by zavedení nepodmíněného základního příjmu mohlo zvýšit svobodu občanů, odpovídá jednoznačně ano. Dále uvádí, že *„svoboda je totiž založena nejen na právech a možnostech, ale také na prostředcích, jak jí dosáhnout. Proto jsou příjmy, které lidé dostávají, důležité“* (Hrubec, 2013). Lidé by tím pádem po zavedení nepodmíněného základního příjmu mohli využívat příležitosti, které by bez něj využívat nemohli. *„Navíc, pokud má být zvýšena především svoboda těch, kteří mají v současné době nejmenší reálnou svobodu, měla by být výše základního příjmu na co nejvyšší udržitelné úrovni. Základní příjem tak představuje materiální předpoklad svobody“* (Hrubec, 2013). Hrubec také uvádí, že jeho zavedení by zvýšilo i rovnost občanů. Odkazuje na naplnění jednoho ze základních práv, kterým je právo na život, případně právo na důstojný život.

„Jeden z aspektů, při němž morální síla základního příjmu vyvstává nejzřetelněji, souvisí jednak s tím, že tato myšlenka ozřejmuje děsivou nerovnost, která v současném světě existuje, a současně s vědomím, na němž se základní příjem zakládá, o úbytku svobody, k němuž vede obrovská disproporce v příjmech a v rozdělování bohatství. Rovnost a svoboda nejsou dva cíle, které by bylo možné volit nezávisle jeden na druhém. Velké sociální nerovnosti představují skutečnou překážku pro svobodu miliónů lidí. A naopak: nedostatek svobody mnoha pracujících lidí, jejich stále naléhavější nutnost každodenně se domáhat u bohatých a nejbohatších svolení, aby mohli přežívat v podmínkách, které jim oni určují, zároveň vyvolává další nárůst nerovnosti“ (Raventós, 2014, s. 39).

Phillipe Van Parijs, belgický profesor a jeden z největších zastánců základního nepodmíněného příjmu, napsal knihu *Real Freedom For All* (1995), neboli *Skutečná svoboda pro všechny*. Kniha je jakousi teorií spravedlnosti, založené na reálné svobodě, a zároveň je v podstatě podrobným zdůvodněním, proč přijmout myšlenku základního příjmu. Svobodná společnost musí podle Van Parijse naplňovat tyto tři principy:

existuje dostatečná ochrana práv (především života, majetku a soukromí), vlastnictví sama sebe (každý je svým pánem) a jsou zajištěny maximální a rovné šance všem pro to, aby mohl dělat cokoli, co by si mohl přát dělat. Třetí podmínka je podle něj právě tou, která by byla umožněna přijetím nepodmíněného základního příjmu (Van Parijs, 1995).

5.3 Trh práce

5.3.1 Dekomodifikace práce

Zavedení nepodmíněného základního příjmu by mělo mnohé dopady na trh práce. Jedním z nich je tzv. dekomodifikace práce nebo pracovních sil. Dekomodifikace pracovních sil znamená jakési „odzbožnění“ pracovních sil, čili osvobození jedince od závislosti na trhu. Raventós (2014) k tomuto tématu uvádí, že se schopností pracovat, kterou mají ti jedinci, kteří nejsou vlastníky půdy nebo výrobních prostředků, je zacházeno jako se zbožím. Za podmínky, že by nepodmíněný základní příjem dosahoval částky, při které by měl člověk reálnou volbu toho, že by se nenechával zaměstnávat, mohl by tento příjem sloužit právě jako nástroj k dekomodifikaci práce.

5.3.2 Vyjednávací potenciál zaměstnanců

Dalším dopadem nepodmíněného základního příjmu na trhu práce by bylo posílení vyjednávacího potenciálu pracujících tříd ve vztahu k zaměstnavatelům. *„Za situace, kdy můžete vést pracovní vyjednávání se zaměstnavatelem a nemusíte se nutně ohlížet na to, zda pro vás jednání skončí úspěchem či nikoli, protože máte reálnou možnost alternativy, stejně jako ji mají zaměstnavatelé v podobě nahrazení zájemce o práci (...),*

není jistě totéž, jako když víte, že vaše možnosti obživy závisejí přímo a téměř výlučně na odměně, kterou obdržíte z rukou jedinců sedících na druhé straně vyjednávacího stolu, což se v současnosti stává pracujícím obojího pohlaví dnes a denně“ (Raventós, 2014, s. 88, 89).

V případě zavedení nepodmíněného základního příjmu by měl jedinec svobodnou možnost volby práci odmítnout, nebo nepřístupovat na podmínky, jaké nechce.

5.3.3 Placená práce a podnikání

Placenou práci je zde myšleno zaměstnání, tedy činnost, za kterou je získáván příjem v podobě mzdy nebo zisku. Základní otázkou, která v této kapitole vyvstává a která napadne většinu lidí v souvislosti s možným zavedením nepodmíněného základního příjmu, je to, zda by lidé nepřestali pracovat, když by měli jistý základní příjem. V minulosti bylo provedeno mnoho studií a výzkumů, které toto časté téma kritiky nepodmíněného základního příjmu vyvrátily. Například v německém filmu *Základní příjem – Kulturní impuls* (2008), ve kterém se lidé ptali, zda by po zavedení základního příjmu přestali pracovat, celých 90 % dotázaných uvedlo, že by do práce chodit nepřestali, z toho 30 % by pracovalo na poloviční úvazek, nebo by změnili práci. 10 % z dotázaných lidí odpovědělo, že by po zavedení nepodmíněného základního příjmu raději cestovali, starali se o druhé, nebo studovali. I přesto, že 90 % z dotázaných by pracovat nepřestalo, jen o 10 % méně, tedy celých 80 % ze všech dotázaných, vyjádřilo svojí obavu, že druzí by pracovat přestali. V průzkumu, o kterém jsme již mluvili a ještě si ho dále představíme v jedné z dalších kapitol, jež probíhal v Evropské unii v letošním roce, uvedla pouhá 4 % ze všech dotázaných, že by po zavedení nepodmíněného základního příjmu chtěla přestat pracovat. Dalším příkladem, který vyvrací tuhle častou kritiku, je samotný projekt v Namíbií (3.3.1).

Německý profesor Werner (2006) uvádí: *„Vědecké studie potvrzují, že lidé by chtěli pracovat i při tomto základním zajištění. Práce by se stala výkonem přiměřeným osobnímu potenciálu, podávaným na základě svobodné vůle v takovém rozsahu*

a časovém rámci, jaký by byl považovaný za smysluplný. Pracovní smlouvy by byly flexibilní. Podniky by se musely snažit nabídnout atraktivní pracovní místa. Lidé by byli motivováni, protože by mohli dělat to, co považují za smysluplné. Získaný čas by lidé mohli věnovat studiu a dalším aktivitám“.

Další možný vliv na trh práce, který by měl nepodmíněný základní příjem, je zvyšování mezd za zaměstnání, která jsou málo atraktivní a která nepřinášejí člověku uspokojení. Většina autorů se shoduje, že některé pracovní pozice, které nechce nikdo vykonávat, by se bez větších problémů mohly i zrušit.

Zavedení základního nepodmíněného příjmu by mělo s velkou pravděpodobností také vliv na podnikání, neboť by zmírnil strach z přílišného riskování. Během samozaměstnávání lidé podstupují riziko jak ztráty investic, tak i možné ztráty celkových prostředků k obživě. Základní příjem by také mohl zvýšit počáteční kapitál.

5.3.4 Dobrovolnické a domácí práce

Ve filmu *Základní příjem – Kulturní impuls* (2008) jsou uvedeny výsledky průzkumu z Německa. V roce 2001 tam bylo zapláceno 56 miliard pracovních hodin v zaměstnání. Oproti tomu 96 miliard hodin, do kterých byla zahrnuta práce v domácnosti, péče o nezletilé a občanská angažovanost, zapláceny nebyly.

Nepodmíněný základní příjem by měl velký vliv na vykonávání dobrovolnické práce. Pod tímto druhem práce si představujeme využití vlastního volného času na činnosti, které jsou prospěšné ostatním a není za ně požadována žádná odměna. O tuto práci se v poslední době jeví čím dál tím větší zájem a zahrnuje mnoho různých oblastí, například zdravotní péče, sociální služby, vzdělávání či pomoc chudým. Tyto práce jsou vykonávány pro osobní uspokojení z vykonávané činnosti. To ovšem nestačí k tomu, aby člověk dosáhl prostředků nezbytných pro život, neboť k tomu

jsou zapotřebí peníze. Znamená to, že někteří lidé by třeba viděli svoje uspokojení v určité dobrovolnické práci, ale vzhledem k potřebnosti nějakého zdroje příjmu ji vykonávat nemohou. Zavedení základního příjmu by tak mohlo podpořit rozšíření dobrovolnické práce.

Domácí práce nejsou ve společnosti považovány za práci jako takovou, neboť většina lidí chápe pojem práce většinou pouze jako činnost, za kterou se dostává peněžité odměna. Ovšem tatáž činnost, Raventós (2014) uvádí jako příklad praní hromady spodků, může spadat do různých pojetí práce. Jak dále vysvětluje Raventós na svém příkladu, jestliže dělám jistou činnost jako práci za odměnu, nebo stejnou činnost dělám jako dobrovolnickou či domácí práci, ve všech třech případech je to práce. Pokud si myslíme, že jedna z těchto tří variant není práci, pak to nemůže být nazýváno práci ani v jednom z případů.

Vzhledem k tomu, že domácí práce většinou (ne výhradně) vykonávají ženy, zmíníme se o možném vlivu nepodmíněného základního příjmu na tyto práce ještě v následující podkapitole.

5.4 Postavení žen

Ženy tvoří velkou a různorodou společenskou skupinu, která je ovšem také zranitelnou. Zavedení nepodmíněného základního příjmu by pro ně představovalo zejména posílení ekonomické nezávislosti. Ženy jsou častěji zaměstnávány na nejistých pracovních pozicích, které jsou ještě k tomu hůře ohodnocené a také se častěji stávají oběťmi diskriminace, co se zaměstnávání týče.

Většina dávek, které jsou v současnosti vypláceny, je podmíněna rodinou. Tyto podpory tedy většinou pobírá a též spravuje hlava rodiny, tedy muž. Dle mnohých autorek, zabývajících se touto tematikou, byl v bohatých zemích systém sociálního zabezpečení založen na tom, že ženy jsou závislé na svých mužích a tím pádem se k nim dávky dostávaly prostřednictvím partnerů. V důsledku toho mohou být ženy

oslabeny a zbaveny přístupu k užití těchto podpor. Ekonomická nezávislost, ke které by ženám základní příjem pomohl, by mohla vytvořit jakousi „protiváhu moci“ a posílit vyjednávací pozice žen v domácnostech. Zároveň by se také mohl stát prostředkem k zajištění určité autonomní základny pro ženy, které jsou v současnosti materiálně závislé na svých mužích (Raventós, 2014).

Je také nutností, aby se sociální politika přizpůsobila nynějším změnám a trendům v soužití, zejména rostoucímu počtu rodin, v nichž je hlavou rodiny žena, tedy monoparentálních rodin (Raventós, 2014). Zde by nepodmíněný základní příjem také mohl sehrát velkou roli, zejména v posílení nezávislosti, svobody a možností.

Nepodmíněný základní příjem by dále mohl představovat jistou odměnu za domácí práce. Domácí práce můžeme definovat jako *„činnosti spojené s udržováním a pečováním o domácnost, tedy aktivity vedoucí k uspokojování potřeb členů rodiny, kteří v domácnosti žijí“* (Raventós, 2014, s. 101). Dále také zahrnují péči o nezletilé, seniory či nemocné členy domácnosti. Domácí práce samozřejmě nevykonávají výlučně jen ženy, ale ve většině případů tomu tak je. *„Přestože je základní příjem z definice nezávislý na příjmu z vykonávané práce, domnívám se, že je nutné poukázat zde na to, že většina žen pracuje, a to i přesto, že za svou práci nedostává žádnou peněžitou odměnu“* (Raventós, 2014, s. 85).

Nepodmíněný základní příjem by tedy ženám pomohl k jejich ekonomické nezávislosti, k lepšímu postavení vůči mužům i v rodině a mohl by pro ně představovat nové příležitosti v jejich životě.

5.5 Migrace z chudých zemí

Nárůst počtu migrantů z chudých zemí je za poslední roky (a zejména měsíce) velmi častým a skloňovaným tématem. Zároveň je tématem značně obsáhlým a také kontroverzním, proto ho nebudeme rozebírat příliš detailně. V souvislosti se zavedením nepodmíněného příjmu je migrace z chudých zemí také velmi častým

podnětem ke kritice a obavám, ať už z řad filozofů či běžných občanů. V již zmíněném průzkumu v EU ohledně otázky základního příjmu bylo zjištěno, že jako druhou největší obavu a zároveň jako argument proti jeho zavedení lidé uváděli právě strach z přistěhování cizinců do jejich země, aby příjmu využívali. Přistěhovalci by však samozřejmě museli ve státě nejprve dostat občanství, aby měli na základní příjem nárok.

Mnoho z autorů je k tomuto tématu velmi skeptických a je jasné, že běžní občané asi ještě více. Zastánci nepodmíněného základního příjmu mají většinou v této otázce jasno – zavést nepodmíněný základní příjem ve všech zemích, zejména v těch chudých. Tohle je samozřejmě zase někdy otázkou ne zrovna jednoduché proveditelnosti, co se týče zejména financování.

Raventós (2014, s. 204) k tomuto tématu uvádí: *„Asi nejlakoničtějším způsobem, jak se vypořádat s kritikou, která vidí v základním příjmu magnet přitahující imigraci, je konstatování, že chudí lidé z chudých zemí utíkají před chudobou. Míra, jakou by základní příjem mohl podnítit efekt „imigračního magnetu“, pak tváří v tvář této přímočaré realitě vyznívá jako irelevantní“.*

K této problematice ještě uvedeme poznatek španělského ekonomy, který poznamenává: *„Představu vnímající imigraci obvykle jako příživnický jev bude nutno drasticky napravit, poněvadž je jisté, že těmi, kdo více dostávají, než odevzdávají, v žádném případě nejsou přistěhovalci“* (Oglietti, 2006). Oglietti mluví v souvislosti s faktem, že v zemích Evropské unie by byl ukazatel celkového hrubého domácího produktu na hlavu bez přistěhovalců podstatně nižší, než ten, kterého skutečně dosáhly (období let 1994-2004).

5.6 Životní prostředí

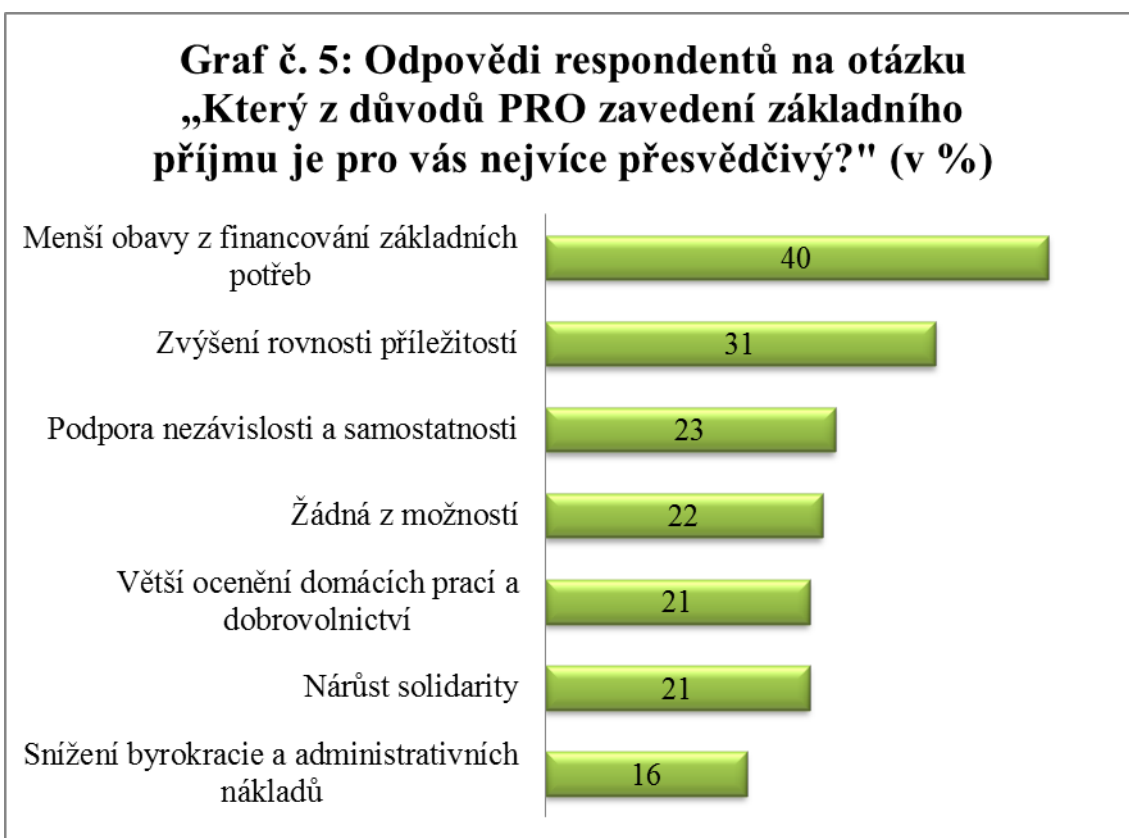
Dalším pozitivním vlivem, který by zavedení nepodmíněného základního příjmu mohlo mít, je vliv na zlepšení životního prostředí. Někteří autoři píšící o základním příjmu se shodují s myšlenkou „zelené politiky“ a korespondují s tím, že znečištění životního prostředí je ve velké míře způsobeno ekonomickým růstem. Zastánci nepodmíněného základního příjmu uvádějí to, že díky zavedení příjmu by lidé mohli opustit placené zaměstnání a věnovat se autonomním činnostem, jako jsou například občanské aktivity na místní úrovni nebo by alespoň umožnil lidem více se zapojit do „zelených aktivit“. Zavedení základního příjmu by mělo lidi vést k opačnému zaměření, než je běžné v nynější konzumní společnosti, a to na kvalitu a tím pádem i k posílení vztahu mezi lidmi a životním prostředím (Hrubec, 2013).

5.7 Průzkum v EU

V poslední podkapitole se dostáváme k již několikrát zmíněnému průzkumu. Tento ojedinělý průzkum realizovala německá agentura Dalia Research v dubnu 2016. Zahrnuje 10 tisíc respondentů z 28 různých zemí Evropské unie (dohromady z 500 měst) ve věku od 14 do 65 let. Některé z výsledků jsme si uvedli již v předchozích kapitolách, zde si představíme poslední z nich: otázky týkající se argumentů pro a proti přijetí nepodmíněného základního příjmu a také poslední, již zmíněnou část průzkumu, která se týkala pohledu na vztah práce a základního příjmu.

5.7.1 Důvody pro zavedení nepodmíněného základního příjmu

V prvním grafu tohoto oddílu (graf č. 5) máme znázorněn výběr odpovědí na otázku „Který z důvodů PRO zavedení základního příjmu je pro vás nejvíce přesvědčivý?“. Dle našeho názoru nejsou výsledky nijak zvlášť překvapivé, snad jen by bylo zajímavé vědět, jaký (a jestli vůbec nějaký) argument by byl přesvědčivý pro ty z respondentů, kteří zvolili „žádná z možností“. Nejvíce procent získala představa menších obav z financování základních životních potřeb. Hned na druhém místě by lidé byli rádi, kdyby byla posílena rovnost příležitostí. V některém z článků autor uváděl své překvapení z toho, že snížení byrokracie a administrativních nákladů získalo nejméně procent. Nejsme toho názoru, že by na tom bylo něco divného a myslíme si, že je naopak chvályhodné, že občané, můžeme-li je nazvat „obyčejnými lidmi“, si raději vybrali možnosti jako posílení nezávislosti, samostatnosti a solidarity.

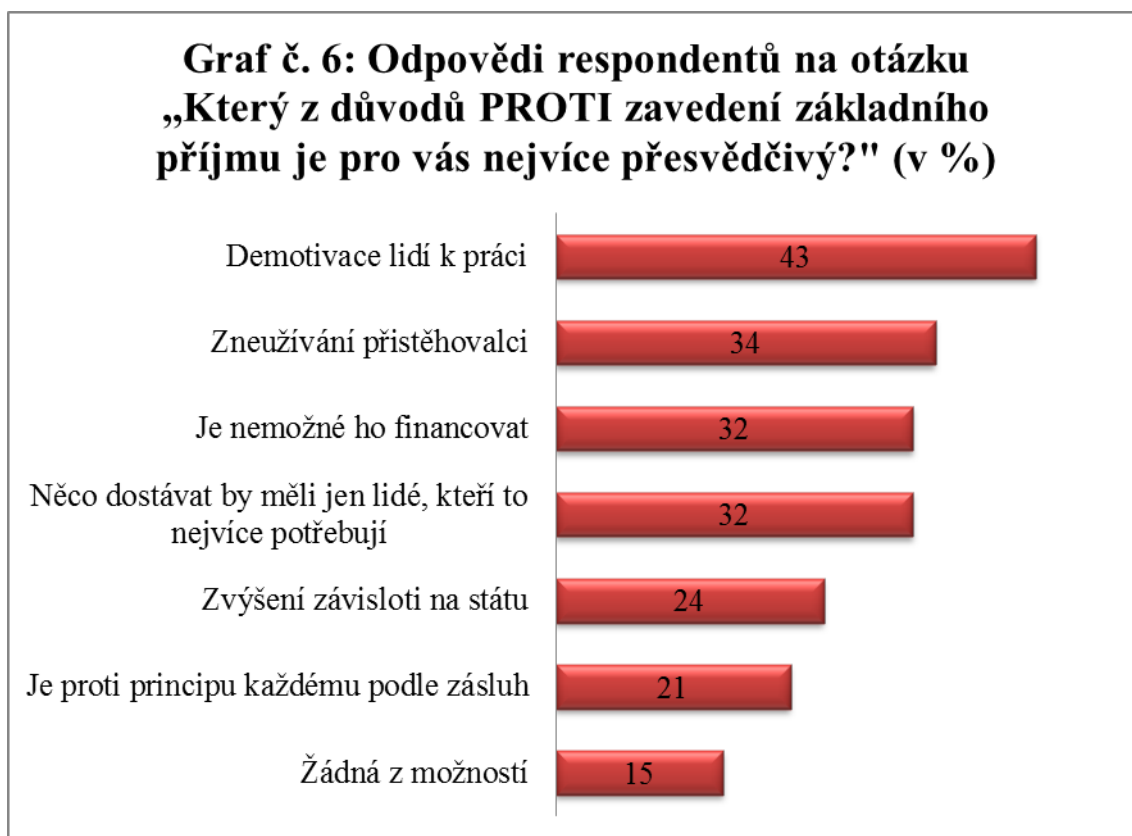

Zdroj: Jaspers, 2016

5.7.2 Důvody proti zavedení nepodmíněného základního příjmu

Další z grafů, tedy graf č. 6, je zaměřen opačně a tedy na otázku „Který z důvodů PROTI zavedení základního příjmu je pro vás nejvíce přesvědčivý?“.

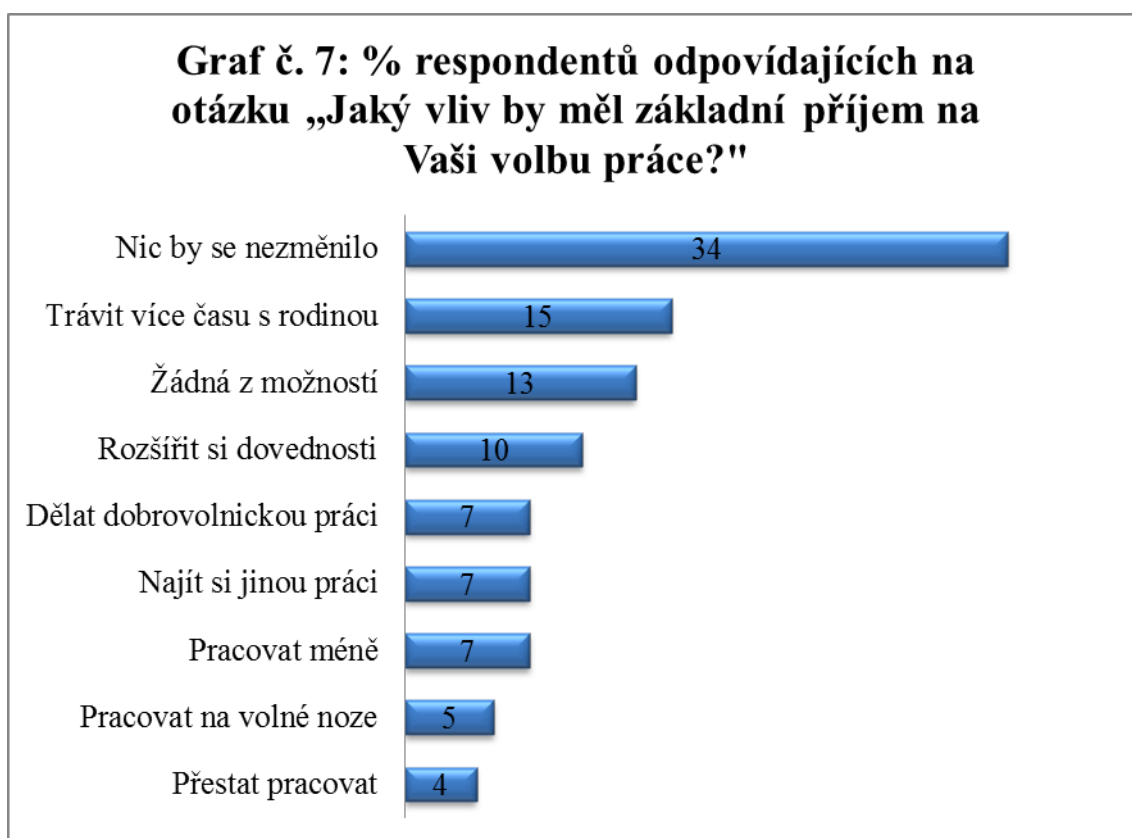
Po tom, co jsme si uvedli v kapitole 5.3.2 o placené práci, není pro nás žádným překvapením, že nejvíce procent si získal argument obávající se demotivace lidí k práci. Již ale také víme, a také se o tom ještě zmíníme v následujícím grafu, že tento argument je vzhledem k dalším průzkumům vcelku nelogický. Hned na druhém místě zvítězil argument proti zavedení základního příjmu v důsledku obavy z přistěhovalectví, který jsme již také uváděli. Zbylé argumenty si ani nemusíme popisovat, neboť jsou vcelku zřejmé, i když ne vždy zrovna podložené a logicky opodstatněné.

Zdroj: Jaspers, 2016

5.7.3 Vztah nepodmíněného základního příjmu a práce

V posledním grafu uvedeme, jak lidé odpovídali na otázku „Jaký vliv by měl základní příjem na Vaši volbu práce?“. Nejpřekvapivějším faktem je pro většinu lidí zřejmě to, zejména vzhledem k předešlému grafu a k tomu, co jsme již zmínili dříve, že pouhá 4 % z dotázaných respondentů uvedla, že by přestala pracovat. Celých 49 % by na své práci nic měnit nechtělo, maximálně to, že by chtěli trávit více času se svou rodinou.

Zdroj: Jaspers, 2016

6. Závěr

Tato bakalářská práce s názvem *Sociální aspekty nepodmíněného základního příjmu* si kladla za cíl zmapovat sociální aspekty a problematiku nepodmíněného základního příjmu.

První část bakalářské práce zahrnovala konceptuální vymezení nepodmíněného základního příjmu. Seznámili jsme se v ní s jeho možnými definicemi a popsali jsme si relativně dlouhou historii této myšlenky. Dále jsme si představili pojetí konceptu v současnosti a otázku financování.

Druhá část se zabývala konceptem nepodmíněného základního příjmu ve světě. Zde jsme si uvedli jeho postavení v Evropě, zejména pak ve Švýcarsku, Finsku a Nizozemsku. Podrobněji jsme se podívali na jediný stát, ve kterém v současnosti vyplácení nepodmíněného základního příjmu funguje, a to Aljaška. Dále jsme si představily projekty v Namíbi, Ugandě, Madhjadpradéši, Íránu a v Kanadě.

Další částí bylo krátké zmapování nepodmíněného základního příjmu v České republice.

Čtvrtá část byla zaměřena na nejdůležitější téma naší práce, a to na sociální aspekty. V té jsme si zodpověděli otázky jako jaký by měl nepodmíněný základní příjem vliv na chudobu, zda je jeho pojetí spravedlivé či jak by ovlivnilo jeho zavedení postavení žen ve společnosti i v domácnosti. Dozvěděli jsme se, že v případě zavedení nepodmíněného základního příjmu by se míra chudoby výrazně snížila a mohla by ji dokonce vymýt. Dále jsme zjistili, že svoboda je důležitou složkou naší společnosti. Také jsme si uvedli, jaký dopad by mělo zavedení nepodmíněného základního příjmu na trh práce, zejména na dekomodifikaci pracovní síly a její vyjednávací potenciál. Zjistili jsme, že by tento koncept měl pozitivní vliv i na postavení žen, ať už v domácnosti či ve společnosti. Z výsledků z uvedeného průzkumu jsme se dozvěděli, jaké názory mají na nepodmíněný základní příjem občané Evropské unie.

Dle našeho názoru by koncept nepodmíněného základního příjmu mohl zajisté sloužit jako nástroj, který by pomohl vyřešit mnoho sociálních problémů. Z toho co jsme si uvedli, tak už jen to, že by tento koncept pomohl při řešení otázky chudoby, je dozajista na pováženou. Nehledě na to, že všechny průzkumy a projekty, které byly do současnosti provedeny, vyvrátily většinu negativních kritik na jeho zavedení ohledně sociálních aspektů. Většina lidí by nadále chodila do práce i v případě, že by dostávala nepodmíněný základní příjem. Ti, kteří by nechodili do placeného zaměstnání, by využili příjem jako prostředek umožňující další vzdělávání, vykonávání dobrovolnických prací nebo větší péči o rodinu a domácnost. Zvýšení svobody a rovnosti by určitě přispělo k dalším pozitivním sociálním jevům. Koncept nepodmíněného základního příjmu se jeví jako vskutku prospěšná myšlenka. Druhou otázkou je však problematika financování, která už tak jednoduchá není.

7. Seznam informačních zdrojů

- 1) ALASKA PERMANENT FUND CORPORATION. *Dividend Amounts*. Alaska Permanent Fund Corporation [online]. [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.apfc.org/home/Content/dividend/dividendamounts.cfm>
- 2) ALASKA PERMANENT FUND CORPORATION. *Historical Highlights Of the Fund and Alaska*. Alaska Permanent Fund Corporation [online]. [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.apfc.org/home/Content/aboutFund/fundHistory.cfm>
- 3) BASIC INCOME EARTH NETWORK. About Basic Income. *Basic Income* [online]. [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <http://basicincome.org/basic-income/>
- 4) BASIC INCOME GUARANTEE. What is the Basic Income Guarantee?. *The U.S. Basic Income Guarantee Network* [online]. [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: <http://www.usbig.net/whatisbig.php>
- 5) COELHO, A. *Ve Španělsku probíhá velmi živá diskuse o základním příjmu*. In: *Základní příjem* [online]. 30. březen 2015 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.zakladni-prijem.org/clanky/ve-spanelsku-probiha-velmi-ziva-diskuse-o-zakladnim-prijmu/>
- 6) ČECH, N. *Nepodmíněný základní příjem vede lidi k aktivitě a tvořivosti*. In: *Levá perspektiva* [online]. 3. říjen 2013 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: <http://levaperspektiva.cz/clanky/nepodminen-y-zakladni-prijem-vede-lidi-k-aktivite-a-tvorivosti/>
- 7) EIGHT. *Mission. Eight* [online]. [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: http://eight.world/?page_id=802
- 8) EVROPSKÁ OBČANSKÁ INICIATIVA ZA BEZPODMÍNEČNÝ ZÁKLADNÍ PŘÍJEM. Příloha. *Europa* [online]. [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: europa.eu/citizens-initiative/public/documents/1482
- 9) FINANČNÍ SVOBODA PRO VŠECHNY. *Kanadská provincie Ontario připravuje pilotní projekt základního příjmu*. *Základní příjem* [online]. 29. únor 2016 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: <http://www.zakladni->

prijem.org/clanky/kanadska-provincie-ontario-pripravuje-pilotni-projekt-zakladniho-prijmu/

10) FINANČNÍ SVOBODA PRO VŠECHNY. Uganda: Nový experiment se základním příjmem má trvat 2 roky. Základní příjem [online]. 23. duben 2016 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: <http://www.zakladni-prijem.org/clanky/uganda-novy-experiment-se-zakladnim-prijmem-ma-trvat-2-roky/>

11) FORGET, E. The Town with No Poverty. In: *Public.econ.duke* [online]. 2012 [cit. 2016-07-29]. Dostupné z: <http://public.econ.duke.edu/~erw/197/forget-cea%20%282%29.pdf>

12) GOLDSMITH, S. The Alaska Permanent Fund Dividend: A Case Study in Implementation of a Basic Income Guarantee. In: *Institute of Social and Economic Research* [online]. 2010 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: http://www.iser.uaa.alaska.edu/Publications/bien_xiii_ak_pfd_lessons.pdf

13) GOLDSMITH, S. The Alaska Permanent Fund Dividend: An Experiment in Wealth Distribution. In: *Basic Income* [online]. 2002 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.basicincome.org/bien/pdf/2002Goldsmith.pdf>

14) GOODHART, CH. In: HERTEL, S., MINKLER L. *Economic rights*. New York: Cambridge University Press, 2007. In: *Sakikofukudaparr* [online]. [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: http://sakikofukudaparr.net/wp-content/uploads/2013/01/economic_rights__conceptual__measurement__and_policy_issues2007.pdf

15) HAARMAN, C. et al., 2009. *Making the difference! The BIG in Namibia*. Friedrich Ebert Foundation. ISBN: 978-99916-842-4-6

16) HAARMAN, D., C. Pilot Project. *Basic Income Grant Coalition* [online]. © 2014 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: http://www.bignam.org/BIG_pilot.html

17) HAMILTON, T. B. Upcoming Money-for-Nothing Experiment. In: *The Atlantic* [online]. 21. červen 2016 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: <http://www.theatlantic.com/business/archive/2016/06/netherlands-utrecht-universal-basic-income-experiment/487883/>

- 18) HISTORY. Thomas Paine. *History* [online]. © 2016 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/american-revolution/thomas-paine>
- 19) HRUBEC, M. Financování práva na život. In: *Všeobecný základní příjem* [online]. 2013 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: <https://de7ee68d1f26fdc37b7025dc0fe75a7b8a82ca7d.googleusercontent.com/host/0B9NAi6kB2D5RSUpqSkJqOVg5ZHc/Tiskova%20zprava%20NZZP%20-%202009%2012%202013%20-%20final.pdf>
- 20) HRUBEC, M., 2013. *Nepodmíněný základní příjem*. Praha: Ekumenická akademie. ISBN 978-80-87661-06-2.
- 21) HRUBEC, M. Zavedení nepodmíněného základního příjmu. In: *Nové slovo* [online]. 9. září 2013 [cit. 2016-08-02]. Dostupné z: http://www.noveslovo.sk/c/Zavedeni_nepodmineneho_zakladniho_prijmu
- 22) HRUBEC, M., M. BRABEC. *Základní příjem pro všechny. A2* [online]. 2008, č. 14. [cit. 2016-07-29]. ISSN 1803-6635. Dostupné z: <http://www.advojka.cz/archiv/2008/14>
- 23) INICIATIVA EVROPSKÝCH OBČANŮ ZA NEPODMÍNĚNÝ ZÁKLADNÍ PŘÍJEM. Nejčastěji kladené otázky. In: HRUBEC, M. a kol., 2013. *Nepodmíněný základní příjem*. Praha: Ekumenická akademie. ISBN 978-80-87661-06-2
- 24) INICIATIVA EVROPSKÝCH OBČANŮ ZA NEPODMÍNĚNÝ ZÁKLADNÍ PŘÍJEM. Roční evropská kampaň: Další krok na cestě k zavedení nepodmíněného základního příjmu. In: *Všeobecný základní příjem* [online]. 2014 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: https://de7ee68d1f26fdc37b7025dc0fe75a7b8a82ca7d.googleusercontent.com/host/0B9NAi6kB2D5RSUpqSkJqOVg5ZHc/Tiskova%20zprava_UBI-ECI%2015%2001%202014.pdf
- 25) INICIATIVA EVROPSKÝCH OBČANŮ ZA NEPODMÍNĚNÝ ZÁKLADNÍ PŘÍJEM. Za základní příjem, jakožto lidské právo!. In: *Basic Income 2013* [online]. ©2014 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://basicincome2013.eu/ubi/cs/>
- 26) JASPERS, N. What do Europeans think about basic income?. In: *Basic Income* [online]. 2016 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: http://www.basicincome.org/wp-content/uploads/2016/05/EU_Basic-Income-Poll_Results.pdf

- 27) KELA. *Universal basic income options to be weighed*. Kela [online]. 19. listopad 2015 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: http://www.kela.fi/web/en/press-releases/-/asset_publisher/LgL2IQBbkg98/content/universal-basic-income-options-to-be-weighed
- 28) KOVANDA, L. In: BOČEK, J., P. KOČÍ a M. ŠULEK. Základní příjem: Otázky a odpovědi. *Český rozhlas* [online]. 3. červen 2016 [cit. 2016-08-02]. Dostupné z: <https://interaktivni.rozhlas.cz/zakladni-prijem/>
- 29) MAREK, D. Základní nepodmíněný příjem. In: *Deloitte* [online]. © 2016 [cit. 2016-07-30]. Dostupné z: <https://edu.deloitte.cz/cs/Content/Newsletters/dreport-1605>
- 30) McFARLAND, K. *IRAN: Parliament slashes cash subsidies to citizens*. In: *Basic Income* [online]. 14. červen 2014 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: http://basicincome.org/news/2016/06/iran-parliament-slashes-cash-subsidies-to-citizens/?pk_campaign=feed&pk_kwd=iran-parliament-slashes-cash-subsidies-to-citizens
- 31) McFARLAND, K. *UGANDA: New Two-Year Basic Income Pilot Project*. In: *Basic Income* [online]. 20. duben 2016 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: <http://basicincome.org/news/2016/04/uganda-new-two-year-basic-income-pilot-project/>
- 32) MVČR. Základní informace o evropské občanské iniciativě. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. ©2016 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-evropske-obcanske-iniciative.aspx>
- 33) MZV. *Švýcarsko*. Ministerstvo zahraničních věcí [online]. 2016 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svycarsko/
- 34) NEVYHOŠTĚNÝ, M. *Na náměstí se rozdávaly miliony pro každého*. In: *Lidovky* [online]. 5. říjen 2013 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/podivejte-se-na-namesti-se-rozdavaly-miliony-pro-kazdeho-pet-firmy-trhy.aspx?c=A131004_161150_firmy-trhy_mev
- 35) OGLIETTI, G. Los beneficios económicos de la inmigración en España. In: *Sinpermiso* [online]. 15. říjen 2006 [cit. 2016-08-01]. Dostupné z: <http://www.sinpermiso.info/textos/los-beneficios-econmicos-de-la-inmigracin-en-espaa>
- 36) PAINE, T. *Agrarian Justice*. In: *Thomas Paine* [online]. [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: <http://thomaspaine.org/major-works/agrarian-justice.html>

- 37) RAVENTÓS, D., 2014. *Materiální podmínky svobody*. Rubato. ISBN 978-80-87705-20-9.
- 38) ROY, B. *Universal Basic Income in India – a promising experience*. In: Degrowth [online]. 4. květen 2016 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: <http://www.degrowth.de/de/2016/05/universal-basic-income-in-india-a-promising-experience/>
- 39) SPENCEROVÁ, T. *Nepodmíněný základní příjem ve Švýcarsku prohrál, ale...* In: *Literárky* [online]. 6. červen 2016 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/politika/svet/22201-nepodminny-zakladni-pijem-ve-vycarsku-prohral-ale>
- 40) STANDING, G. *India's Experiment in Basic Income Grants*. In: *Isa Global Dialogue* [online]. 25. říjen 2013 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: <http://isa-global-dialogue.net/indias-great-experiment-the-transformative-potential-of-basic-income-grants/>
- 41) TABATABAI, H. *From Price Subsidies to Basic Income: The Iran Model and its Lessons*. In: *Basic Income* [online]. 2012 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: <http://www.basicincome.org/bien/pdf/munich2012/Tabatabai.pdf>
- 42) VAN PARIJS, P., 1995. *Real freedom for all: what (if anything) can justify capitalism?* Oxford: Clarendon Press. ISBN 01-982-7905-1.
- 43) *VŠEOBECNÝ ZÁKLADNÍ PŘÍJEM. Úspěch iniciativy za základní příjem ve Švýcarsku*. In: *Všeobecný základní příjem* [online]. 5. říjen 2013 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: http://www.vseobecnyzakladniprijem.cz/35#.V7AZO_mLTIV
- 44) WERNER, G. W. *Prostor pro individuální iniciativu nebo „záchytná sociální síť“?* In: WERNER, G. W. a B. HARDORP. *Nepodmíněný základní příjem pro všechny. Východisko z nezaměstnanosti a nesvobody?* *Antroposof.sk* [online]. 2006 [cit. 2016-08-02]. Dostupné z: http://antroposof.sk/zakladny_prijem_tlac/werner_hardorp_zakladni_prijem.pdf
- 45) WILLIAMSON, R. *Global Inequality – What's Going On?* In: *UNU-WIDER* [online]. 26. září 2014 [cit. 2016-08-02]. Dostupné z: <https://www.wider.unu.edu/publication/global-inequality-%E2%80%93-what%E2%80%99s-going>

- 46) WRIGHT, E. O. The Class Analysis of Poverty. In: WRIGHT, E. O. Interrogating Inequality. Verso, 1994. ISBN 978-08-60916-33-8.
- 47) *ZÁKLADNÍ NEPODMÍNĚNÝ PŘÍJEM. Otázky a odpovědi. In: Základní nepodmíněný příjem [online]. ©2016 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.zakladninenpodminenyprijem.cz/index.php/otazky-a-odpovedi#12>*
- 48) Základní příjem – Kulturní impuls [film]. Režie Enno SCHMIDT. Německo, 2008.